

კაჟა ეტჳისელო

კოლხური
ფსალმუნები

100-ტომეული

გამომცემლობა „ანკარსალი“
თბილისი 2020

საქართველოს მწერალთა, მეცნიერთა და
სახობალო მოღვაწეთა საერთაშორისო აკადემია
„ძალღება-საქართველო“

საქართველოს ეროვნული აკადემია

ჰაჰა ეჭრისული

კოლხური ფსალმუნები

თხზულებათა კრებული
100 ტომად

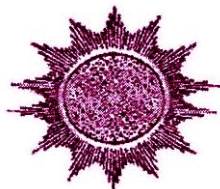
2020

საქართველოს მწერალთა, მეცნიერთა და
საზოგადო მოღვაწეთა საერთაშორისო აკადემია
„ძალღება-საქართველო“

საქართველოს ეროვნული აკადემია

ჰაჰა ეჭრისული

კოლხური ფსალმუნები

ტომი 61

2020

მთ. რედაქტორი

ზაურ (ორუსტ) გელია

მფრინავი, მწერალი, საქართველოს მწერალთა, მეცნიერთა და საზოგადო მოღვაწეთა საერთაშორისო აკადემია „ქალდეა-საქართველო“-ს აკადემიკოსი

© ვაჟა ეგრისელი, 2020

გამომცემლობა „**უნივერსალი**“, 2020

თბილისი, 0186, ა. პოლიბაოვსკაინის №4, ☎: 5(99) 33 52 02, 5(99) 17 22 30
E-mail: universal505@ymail.com; gamomcemlobauniversali@gmail.com

ISBN 978-9941-26-572-3 (ყველა ტომისთვის)

ISBN 978-9941-26-868-7 (61 ტომი)

* * *

ვაჟა ებრისელი დაიბადა ხოვის რაიონის სოფელ ხორბაში. ბანათლებით იურისტი და ინჟინერია. 1983 წელს დაამთავრა მოსკოვის მაქსიმ გორკის სახელობის მსოფლიო ლიტერატურის ინსტიტუტი. ორმოცამდე წიგნის ავტორია. თარგმნილი და ცალკე წიგნებად აქვს გამოცემული საზღვარგარეთის ქვეყნების ორმოცდაათამდე ახალგაზრდა პოეტის ლექსების მცირე ანთოლოგია – „ოქროს მტვერანი“, აღექანადრა სმირნოვა-კოზლოვას მონობრაფია – „ბრიუსოველი – ალიო მაშაშვილი“, ფილოზოფ ტიტუსების ლექსები და სხვა.

1993 წელს გამოვიდა პოეტის ათასგვერდიანი, ორი ათასამდე ლექსის მომცველი ერთტომეული – „იქმნე ნათელი!“ ხოლო 2002 წელს საქართველოს რესპუბლიკის გამომცემლობა „მოლოდინმა“ გამოსცა ვაჟა ებრისელის „კოლხუერი უსალგუნავი“-ს ხუთტომეულის ათასზე მეტ გვერდიანი პირველი ტომი, რომელშიც ორიათასზე მეტი პოეტური ძეგლია იყო დაბეჭდილი. 2006, 2007, 2008 წლებში გამოვიდა პოეტის მეორე, მესამე, მეოთხე ათას-ათას გვერდიანი ტომეულები, ხოლო 2011 წელს დაიბეჭდა პოეტის მესამე, 1575 გვერდიანი ტომი, რომელშიც 2500-ზე მეტი ლექსია დასტაბეჭდილი.

ვაჟა ებრისელის შემოქმედებაზე ორმოცამდე მონობრაფიაა დაწერილი და ცალკე წიგნებად გამოცემული.

ვაჟა ებრისელი საქართველოს და მსოფლიოს რამდენიმე მცენიერებათა აკადემიის ნამდვილი წევრია... 2016 წლიდან საქართველოს გვირაღთა, მცენიერთა და საზოგადო მოღვაწეთა საერთაშორისო აკადემია „ქალღმარ-საქართველო“-მ და საქართველოს ეროვნულმა აკადემიამ დაიწესა ქართული პოეზიის რაინდის, საქართველოს გვირაღთა კავშირის, ვაჟა-ფშაველასა და ბალატიონ ტაბიძის პრემიების დაწესების, ღირსების ორდენის კავალერის, ქართული კულტურის დეკანოს მფლობელისა და „დიოკურია 2005“-ის, მშვიდობის ოქროს პარსკვლავისა და მშვიდობის დროშის ორდენის მფლობელის, სახალხო პოეტის, საქართველოს გვირაღთა მცენიერთა და საზოგადო მოღვაწეთა საერთაშორისო აკადემია „ქალღმარ-საქართველო“-ს პრეზიდენტის, საქართველოს ეროვნული და ფაზისის საერო-სამეცნიერო აკადემიის ვიცე-პრეზიდენტის,

ავსჯანმართის მმართველობა აკადემიის პრეზიდი-აკადემიკოსის, საქართველოს განათლებისა და საქართველოს ეროვნულ და სოციალურ ურთიერთობათა“ „კარპის“, „აიას“ აკადემიების ნამდვილი წევრის, ჩარბლის, ზუბიდიის, სობის, იყალთოს საპატიო მოქალაქის, ათას-ათას ხუთასზე მეტგვერდიანი ტომეულების „კოლხური უსალგუნების“ (ოცდაათიათასზე მეტი ლექსი) ავტორის – ვაჟა ებრისელის ახალი, რჩეული „კოლხური უსალგუნების“ ოცდაათტომეულის გამოცემა. გამომცემლობა „უნივერსალმა“ გამოსცა პრეზიდის ხუთასზე მეტგვერდიანი, უმაღლეს კოლიბრაფიულ დონეზე შესრულებული ტომეგი. 2019 წლის მიწურულს გამოვიდა „კოლხური უსალგუნები“-ს 100-ტომეულის პირველი ათი ტომი. დანარჩენმა 90 ტომმა (უკლებლივ) მისი სინათლე იხილა 2020 წელს. გამგადაბულია დასაბეჭდად ვაჟა ებრისელის კლასიკური პოეზიის ანტიკომედი, აბრეთვე, პრეზიდისაღმი მიძღვნილი ქართველი და უცხოელი პოეტების, მმართველისა და საჯოგადო მოღვაწეების (ათასამდე ავტორი) წიგნების (მონოგრაფიების), სტატიების, წერილებისა და ლექსების ოცტომეული და სხვ.

2020 წლის 16 ოქტომბერს გაიმართა ფაზისის (კოლხეთის) საერთო-სამმართველო აკადემიის საერთო კრება, რომელმაც პრეზიდენტის ვაკანტურ ადგილზე ღია კენჭისყრით ერთხმად აირჩია ამავე აკადემიის ვიცე-პრეზიდენტი, ცნობილი პოეტი, ქართული პოეზიის რაინდი, ქართული კულტურის დეკანი, „კოლხური უსალგუნების“ 100-ტომეულის ავტორი, იურიდიულ მმართველობა საპატიო დოქტორი, პროფესორი ვაჟა ებრისელი.

ბაზ. „საქართველოს რესპუბლიკა“,
2020 წლის 22 ოქტომბერი

ჰყავს მეუღლე – ბილდა სუხიშვილი (მწერალი) და ორი ვაჟიშვილი ზურაბი და დანი (ორივე იურისტი) და სამი შვილიშვილი – ვაჟა, ნატა და ლილი. იგი – მმცხრე შვილია (შვილი ძმა და ორი და).

პოეტის ასტრომეული „კოსმიური პოეზია“

ვაჟა ებრისელის შესახებ დიდი ხნის წინაც ვწერდი: „რუსეთში აკაკის და ბალაქტიონს, ღმერთი არ მიუყენს რომ შებადარო. ბავხარ ზღვის დღვას და ნაზ სიონსაც, რომ ახანჯარებს წუმად სამყაროს...“

ამჟამად, როცა პოეტის ზღაპრული კოსმიური „უსაღმუნების“ ჯერ არნახული, ჯერ არ ბაბუნელი, ხუთასზე, ათასზე, ათას ხუთასზე მიტბვერდინი „ბაჯალო“, ოქროს ყდაში ჩასმული, ოცდაათტომეული წავიკითხე, ჩემი ძველი აზრი რადიკალურად უარყვავი და... დღეს ძველის ბასაბუნად ხმამაღლა ვაცხადებ: ვაჟა ებრისელი არც რუსთაველს, არც აკაკის, არც ბალაქტიონს და... არც მსოფლიოს, არც ძველსა და არც თანამედროვე პოეტს არა ჰბავს...

ის პრისტორიული კოლხეთის „ქუტაია“, არსის ჭალაში მგბარი მუხაა, რომელზეც ოქროს საწმისი ეკიდა (რომელიც ბერძენმა კი არა, პელაგმა იაზონმა მიღესთან ერთად რომ ბაიტაცა).

დიახ, კოლხეთის მითიური ხელწვივის, აიეტის ხელით დარგული, ის ურჩხულ მოღარაჟი მუხაა, რომლის ცადავვიდ ტოტეზე, პოეტმა ოქროს საწმისის „ბონის“ მაგიერ თავისი „კოლხური უსაღმუნების“ იბაგმიუვლომელი ასტრომეული ლაკიდა და ბაანოცხლა, მიძინებული, ღავიწყების ნაცარმძირელი, არა მარტო კოლხეთის, არამედ იმდროინდელი სამყაროს ოცდაათტომეულზე მეტ საუკუნოვანი მითებით, ღებნდებითა და საოცრებებით დახუნდული ისტორია, რაც კომერსიდან მოყოლებული (ძვ. წ. აღ. VIII საუკუნე) არც ერთი ძველის, არც ერთ კალმოსანს არ ბაუკითვია.

100-ტომეული... ძველის ბაჩნის დიდან, XXI საუკუნის რიქრაქამდე, ასეთი (5-6 სტრიქონიანი) ვილოსოფიური, რელიგიური, მითოური, ყოვლისმომცველი პოეზია, ჯერ-ჯერობით არავის შეუქმნია დღემდე...

კოსმოსში კი...

დაბოლოს:

„აიეტის ზღაპრულ კოლხეთს, მტრობისა და სიძულვილის გგულეჟანი მისწოლია... მათ იცინან იმ იწყება დღემდევის ისტორია“.

ბულნაზ ხარაიჭვილი

პოეტი, ბალაქტიონ ტაბიკის პრემიის ლაურეატი,

ჯუმბერ ლეჟავას სახელობის მეცნიერებათა

საერთაშორისო აკადემიის პრეზიდენტი

„ბულცივალ შხეხვი ყოველ ჟიბას, ყოველ კაბეხას.“

ა. პუშკინი

წინასიტყვაობის მაგიერ

(გაგრძელება)

ვაჟა ეგრისელი გაზაფხულის სიყვარულს ამკვიდრებს. იმედისა და რწმენის დიადი გრძნობით ქმნის ქართული პოეზიის უძვირფასეს ქმნილებებს, სრულიად დარწმუნებული იმაში, რომ ის მზედ იხახახებს ქართულ პოეზიაში. რამეთუ:

*

„თვით უკვდავება,

სიტყვის გარდა

არაფერშია,

მადლობა უფალს!

რადგან მოხვედი,

სიხარულის და იღუმალი

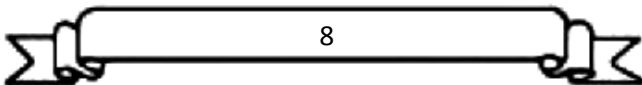
ცეცხლის მფრქვეველი.

მე აღარ მინდა არც სამოთხე,

არც ჯოჯოხეთი,

მსურს ლექსში ვპოვო

საუკუნო სასუფეველი“.

და უნებურად მახსენდება ბორხესის ჩანაწერი:

„როგორ შეუძლიათ მოკვდნენ ქალი, კაცი ან ბავშვი, თუ ყოველ მათგანში ამდენი გაზაფხულები და ფოთლები, ამდენი წიგნები და ფრინველები, ამდენი აისები და დაისებია... სიკვდილში ისე უნდა შესვიდე, როგორც დღესასწაულში“-ო.

ჰოდა, იმას ვამბობდი, ვაჟა ეგრისელი ჭეშმარიტად დიდი პოეტი, მისი პოეზია, ბროწეულის ცეცხლითაა აბრდღვიალებული, წაიკითხეთ, დაიხეპირეთ და ღმერთისა და სიყვარულის არსებობაში დარწმუნდებით, რამეთუ პოეტის ყოველი ლექსი დიდი საოცრებაა, ღმერთის კალთაში დაბადებული ულამაზესი გამოცანა.

ეს სიტყვები ჭეშმარიტად მიესადაგება დიდ პოეტს ვაჟა ეგრისელს, რომელიც მკითხველსაც უყვარს და ღმერთსაც:

„მიწის ხელებით მძერწა უფალმა,

მაგრამ ცაზე კი,

ფიქრი მაინც ვერ მოვიშორე —

სადაც სიყვარულს ცეცხლის დისკოდ ისევ კიდებს მზე,

ერთი ვარსკვლავი უსაშველოდ

წუხს ცის კიდეზე,

თვალს მიკრავს — მოდი!

და აწვალებს ჩემი სიშორე“.

და მაინც, საოცარია პოეტის ხედვა, საგნებისა და მოვლენების მისეული აღქმა. წარმოსახვის უნარი და მასშტაბურობა. მისი პოეზია, მისი, როგორც პოეტის არსებობის სასწაულია, რომლის რწმენაში ქრისტიანული სჯულის უტყუარი არსი იხატება.

მთვარის ჩასვლა და ამოსვლა სამყაროს ჩვეულებრივი რიტუალია და ჩვეულებრივი ადამიანიც გულგრილად აღიქვამს ამ პროცესს, და რა დასანა-ნია, რომ ერთხელ მოსული ასე ცოტა შთაბეჭდილებებით მიდის ამ ქვეყნიდან და რომ არა ღმერთთან და ჭეშმარიტად მაღალ მუხებთან ნაზიარები შემოქმედებები ჩვენი ცხოვრება უშინაარსო და გაუსაძლისი გახდებოდა. სხვა მნათობთა შორის დიდი ვაჟა ეგრისელი ელვარე ნიჭითა და მგზნებარე პოეტური ენერჯით გვაზიარებს ამ აღმსარებლობას და რა ბედნიერები ვართ ჩვენ, ქართველები, რომ ის ჩვენ გვყავს...

მჯერა და მწამს კოსმიური ჭვრეტით საკუთარ სულზე ამაღლებული ვაჟა ეგრისელის პოეტური ქმნილებები მარადისობაში ჰპოვებენ თავშესაფარს რამეთუ დადგა დრო: „მწუხრში დამეძებს სიხარულის თვალი მოხეტე და მოწყალებით ღმერთო მომიხედე, ქართულ მიწაზე დგება ჩემი ხმის განთიადი“.

დაე, კნუტსულოვანმა მოშურნეებმა ხელი ვერ დააკარონ პოეტის კარ-მიდამოში გადამალულ ძვირ-ფას საგანძურს!

ვაჟა ეგრისელის ვარსკვლავების კამარით გადახურული ბროწეულების ცეცხლებითა და ატმის ყვავილების ხანძრით აბრდღვიალებული კარ-მიდამო ჩვენი სვალინდელი, შუბლგახსნილი, აღორძინებული და გამთლიანებული საქართველოა.

„მაშ, იქმენინ ნათელი, იქმენინ ქართველი, იქმენინ საქართველო“!

ამინ!

კვლავ ლოცვად დგას სოხუმი და გაბრა...

ვაჟა ეგრისელმა ქართული პოეზიის თვალშეუდგამი მწვერვალები დალაშქრა, საიდანაც ეროვნული და საკაცობრიო პრობლემები ხელისგულივით ჩანს და საიდანაც თავად ქართული პოეზია ჩვენთვისაც და მსოფლიოს სხვა ხალხებისთვისაც მთელი თავისი ბრწყინვალეობით წარმოჩინდება. ვაჟა ეგრისელის „იქმენ ნათელი“ და „კოლხური ფსალმუნების“ 1000-1000 გვერდიანი ხუთტომეული ქართული პოეზიის თვისებრივად ახალი სამყაროს და ახალი ეტაპის მიმანიშნებელია. პოეტის მთელი შემოქმედება ქართულ-ეროვნული მწერლობის აზროვნების კულტურის უძველეს და უმდიდრეს ტრადიციებს ემყარება და მსოფლიო გამოცდილებითაც იკვებება.

ვაჟა ეგრისელის „სოფიის კენტეხივით ელვარე მინიატურული ლექსები ქმნიან იმ მომხიბვლელ მო-

ზაიკურ პანოს, რომელსაც ნამდვილი და ჭეშმარიტი პოეზია ეწოდება“.

მისი ლექსები ერთდროულად უაღრესად ეროვნულიც არის და საზოგადოც, ერთი მხრივ მთლიანად ქართულ სამყაროზეა დამყნული, ქართულ ნიადაგზე აღმოცენებული და მეორე მხრივ, საკაცობრიო სათქმელსა და სატკივარს გამოხატავს. მარად თავსატეხ პრობლემებზე გვაფიქრებს, მისი ჰუმანისტური პათოსი ქართულიც არის და ზოგადადამიანურიც.

„იქმენ ნათელსა“ და „კოლხურ ფსალმუნებში“ ყოფითი ფერადოვნებაც და ფილოსოფიური აბსტრაგირებაც ერთ მთლიან მხატვრულ ქსოვილშია ჩაგვირისტებული და უერთმანეთოდ არ არსებობს, მათი გათიშვა, განცალკევება შეუძლებელია, ყოველ სახეს თუ ფრაზას რამდენიმე განზომილება აქვს, რეალური თუ სიმბოლური, ისტორიული თუ მითოსური.

„მისი მინიატურული ტიპის ლირიკული ნიმუშები განაპირობებენ პოეტის აზროვნების წესს, მის საზროვნო პრაქტიკას. ეს ფორმა არა მხოლოდ თვითმყოფადი სტილია ავტორისათვის, არამედ მისი სტიქიაა. ამგვარი თხზულებების გარეშე ვერც წარმოგვიდგენია მისი შემოქმედება“.

ვაჟა ეგრისელის ლექსების მხატვრულ სამყაროში მთავარი მხოლოდ ხილულის დანახვა კი არ არის, არამედ უხილავის წვდომაც, ლექსის არქიტექტ

ტონიკა მარტო მიწისზედა ნაგებობას კი არ გულისხმობს, არამედ იმ ღრმად ჩაფლულ საძირკველსაც, რომელსაც ეფუძნება იგი.

ვაჟა ეგრისელის პოეტურ სამყაროში მთავარი სწორედ ის თითქოს უხილავი, ხორცშეუსხმელი, მაგრამ მაინც ხილული და თვალშისაცემი ეპოქის სულია. პოეტური გამოცდილება უმთავრესად აქ, ან ამგვარ შრეებში მუდავნდება და არა მხოლოდ მეტაფორულად აზროვნებაში, რომელიც მედიატორის როლს ასრულებს ადამიანის თავისუფლებისადმი, სიკეთისადმი ნათელ მისწრაფებასა და მის დამორგუნველ ბოროტ ძალას შორის მუდმივ ბრძოლაში.

ვაჟა ეგრისელის პოეზიაში დრო თავისი სამივე განზომილებით შემოდის და მოქმედებს — წარსული, აწმყო და მომავალი. იგი მთლიანია და განუყოფელი. ასეთნაირად არის გააზრებული არა მარტო საერთოდ ადამიანისა თუ ერის ბედი, თვით ლირიკული პერსონაჟის ხვედრიც, რომელიც ამ პოეზიაში მოქმედებს, მისი ლირიკული გმირი ამგვარ გამთლიანებულ დროში ცხოვრობს, ამგვარი გაიდიალებული დროითაა დაღდასმული.

რა მართებულად ბრძანებს მწერალი ალექსანდრე სიგუა: „...ეგრისელის ლექსებში სიყვარულითა და სათნოებით შემოსილი ჭეშმარიტი პოეზია სუნთქავს... ყოველ სტრიქონში მისი ღვთაებრივი სულია ჩაკირული და ისმის მისი გულის ძალეში ფეთქვა,

რომელმაც ანატოლ ფრანსის სიტყვები მომაგონა: „მე დღევანდელი დღისთვის, ლუკმა პურისთვის კი არ ვწერ, არამედ საუკუნეებისთვის“.

დიახ, დროში შეზღუდული მარადისობა და მარადისობაში განფენილი დრო ერთნაირი სიდიადით სუნთქავენ ჭეშმარიტი დიდოსტატის ვაჟა ეგრისელის შემოქმედებაში და ასეთივე დიდებულებით ხაზს უსვამენ მისი ავტორის ერთდადერთობას.

ბატონი ვაჟა ეგრისელის არაჩვეულებრივი ენერგიისა და შესაშური შრომისმოყვარეობის, ჰუმანურობისა და საოცრად კეთილი გულის ანარეკლები: „სიცოცხლე“, „ამაღლება“, „ნათელხილვა“, „საგალობელი“, „იასამნების ლურჯი გალობა“, „შეიბ მახვილი“, ორიათასამდე ლექსის დამტვევი „იქმენ ნათელი“, ათიათასამდე ლექსის დამბინადრებელი წიგნი კიდობანი — „კოლხური ფსალმუნები“ გვარწმუნებს, რომ „დის პოეზია ნაკადულებად, ჩანჩქერებად და მდინარეებად“. და რა საოცარი შთამბეჭდავი და საგანგებო პოეტური მიგნებითაა პერსონიფიცირებული სამშობლოს ისტორია, მისი წარსული, აწმყო და მომავალი:

„რკინის მკვნეტავ და საცრისთვალება —
ჩვენ დიდ წინაპარს თავზე მუმლივით
ეხვია მტერი - ავი, ურჯულო!
მოკვდა და...“

მიწის ცივ სიჩუმეშიც —
ხელში ფარ-ხმალი აქვს ჩაბლუჯული.“

...ძლიერი ტკივილით არის განცდილი ის მსხვერპლი, რის ფასადაც ჩვენმა წინაპრებმა გადაგვირჩინეს სამშობლო, მატერიალური კულტურა, მიწადქცეულ ნანგრევებს ნათლად ატყვია წინაპართა თავგანწირვა, შრომისმოყვარეობა და სურვილი, უკვალოდ არ დაკარგულიყო მათი შფოთვა, წუხილი, ტკივილი და ბოლოს სიცოცხლეც.

„პოეტში იმდენად მოზღვავებულია სამშობლოს სიყვარულის გრძნობა, რომ იგი ყოველ კუთხე-კუნჭულს ეთაყვანება საქართველოში, მისი ყურადღების გარეშე არ რჩება თუნდაც ზღვის უმცირესი კენჭი. ვაჟა ეგრისელის პოეზია ზღვასავით ბობოქარია და ოკეანესავით სივრცე-სიგანეზე გადაჭიმული. ზოგიერთი მისი ნაწარმოები რეალისტ საღვადორ დალის ცეცხლმოკიდებულ !ირაფს“ და მის სხვა ფიქრმიუწვდომელ ფერწერულ ქმნილებებს გვაგონებს“.

ვაჟა ეგრისელის პოეზია ესაა ეროვნული ყოფის, ხასიათისა და მაღალი ზნეობის ნიშანსვეტი. პოეტი თავისი შინაგანი მოწოდებით ჩავიდა ეროვნული ისტორიის უღრმეს ფენებში და მარად ცოცხალ ფესვებთან მხატვრული ძალმოსილების იღუმალ ენერგიას გვაზიარებს, რომელიც თვითნებურად მკვიდრდება ჩვენში, როგორც ახლებური ხედვის

ხელშესახები პუღსაცია, „და შენი ტრფობა — შიგ გულში მჭირს ჩემო მამულო! არ ვიცი როგორ გადაგირჩები“ — ყოველივე ეს ჭეშმარიტი დიდოსტატის უფაქიზეს სულზე მეტყველებს, რომელმაც ეს სიყვარული დიდი და ღამაში წარსულის საფასურად მიიღო და ახლა, როცა დადგა დრო, ყველაფერზე პირუთენელი, მიუკერძოებელი მსჯელობისა, როცა შესაძლებლობა მოგვეცა ზუსტად ვთქვათ ის, რასაც ვფიქრობთ, ჩემი ღრმა რწმენით ვაუა ვერისელი თანამედროვე ქართველ პოეტთა შორის ერთ-ერთი გამორჩეული კოლორიტული ფიგურაა, რომელიც ეძებს გზებს ქვეყნის გადარჩენისთვის.

აფხაზეთის ტრაგედია, პოეტის პირადი ტრაგედიაა. მძაფრად განიცდის ყოველ მოვლენას, რაც ქვეყანაში ხდება, ტკივა ორად გახლენილი საქართველო, საშინელი გულისტკივილით აღიქვამს ღალატს, გაუტანლობას, ზურგში მახვილის ჩაცემას...

სოხუმის დაცემის შემდეგ, ერთ-ერთ აფხაზს იაკობ გოგებაშვილის „დედაენა“ დაუდეჭია, თურმე: მხოლოდ ასე შემიძლია გამოვხატო ზიზღი ქართველების მიმართ-ო!. ამ ზიზღს პატიება არ ძალუძს პოეტს, ის პირუთენელი მემპტიანეა ჩვენი დღევანდელი ღობისა:

„ძაძები ჩაიცვეს
შავი ზღვის ტალღებმა,

ჯერ კოლხებს არ ახსოვთ
სისხლისღვრა ასეთი.
ქართლის ცის ლაქვარდი
მივართვით არზებად
და მაინც ზღვისკარად
გაზრდილი აფხაზეთი —
თვითონვე მოგვიკლეს
აფხაზეთმა“.

ღიას, „ბევრი მწარე დღე ახსოვს საქართველოს, ახსოვს, თუ როგორ აოხრებდნენ არაბები, მონღოლები, სპარსელები, თურქები, ჩვენს ქვეყანას ახსოვს მტარვალები, ქართველთა მოსისხლე მტრები— მურვან ყრუ, ბუღა თურქი, თემურ ლენგი, შაჰ-აბასი, ალა-მაჰმად-ხანი, მათ მიერ ქართველთა დევნა-შევიწროება, მაგრამ არც ერთს ამ მტარვალთაგანს ქართველთა მიმართ არ გამოუჩენია ისეთი სისასტიკე, როგორც გამოიჩინეს აფხაზმა ბოვეიკებმა 1992 წლიდან ქართულ-აფხაზური კონფლიქტის დროს“.

პოეტი ხედავს რომ ჩვენი სინამდვილე ერის წყულებების მომრავლების უმძიმესი და მწუხარე საშია, აფხაზეთში დატრიალებული ტრაგედია უტყუარი ნიშანია, იმისა, რომ ქვეყანა ქვეყანას აღარ ჰგავს — შინაგანად გამოფიტული, მოწამლული და ამღვრეულია. სანთლით საძებარი გამხდარა გული, უფლისა

და მამულის ერთგული, ეროვნული იდეალებისათვის თავგანწირვით მფეთქავი.

ის უბედურება, რაც ჩვენ თვალწინ აფხაზეთის ომის დროს დატრიალდა, საოცარი ძალით იგრძნობა ვაჟა ეგრისელის პოეზიაში. ნათქვამის საილუსტრაციოდ მოვიხმობ ლექსს:

„ძმა ძმას ჰკლავს... სუფევს ქაოსი,
ძნელია ამის ატანა,
და ქართულ სასაფლაოზე
დგას და ხარხარებს სატანა.
დღე არის ღამით მოცული...
აბა სად,
ვისთან იჩივლებ!
და მუხლმოყრილი ვლოცულობ:
სამშობლო გადამირჩინე!“

ვფიქრობთ, ესთეტიკური ზემოქმედების ეფექტი ისე სრულად არის მიღწეული, რომ განსაკუთრებული სმენისა და ხედვის უნარი არ არის საჭირო, რათა ნათლად აღიქვა შემზარავი სურათი და ვითარება.

ჩვენს წინაშეა შებილწული, იავარქმნილა გაგრა და სოხუმი. პოეტს აშფოთებს ქართველი ვაჟკაცების დაღვრილი სისხლი. ძაძით მოსილი დედათა სახეები, შეძრწუნებულა იმ ქართველი ვაჟკაცის საფლავით,

რომელსაც მშობელი დედის ცრემლი და ოხვრა წვი-
მად ჩაუდის:

„ღვთის ანაბარად დარჩენილ
დედის
ცრემლი და ოხვრა ჩაუდის
წვიმად,
იმ ჯვრიან სვეტთან, იმ ბუჩქთან
ტვიის,
იმ ქართველ ვაჟკაცს, რომელსაც
სძინავს
უღვთოდ განგმირულს
ქართველის ტყვიით“.

პოეტის ცრემლშეუშრალი ტკივილია სამასი
ათასი ქართველის აყრა მშობლიური აფხაზეთიდან.
საოცრად წუხს პოეტი სვეგამწარებული სამშობლოს
ბედზე, დაღვრილ წვეთ სისხლსაც ისე განიცდის,
თითქოს იცლება წვეთ-წვეთობით. პოეტს ღრმად
სჯერა ისიც, რომ მოუშუშებელ იარასთან შესება
უძძიმესია. ჩვენი თაობა ვერ ამოწურავს აფხაზეთის
უგვანო ომის თემატიკას. ზუსტად ასახვას დრო, გა-
დასახელი, დაღვინება სჭირდება. არადა, ხშირად, შე-
მოქმედი უსწრებს დროს...

პოეტი დამწუხრებული შესცქერის აფხაზეთის
ცას, გუმანით გრძნობს ცუდი დრო დადგა, ხმის გამ-

ცემიც არავინ არ ჩანს. მაგრამ ნაპირს უეცრად მომდგარი ზღვა ქუდმოხდით ესალმება:

„აფხაზეთის ცას გავყურებ,
თითქოს ცუდი დროა!!!
და სხვა,
ხმის გამცემი არ ჩანს წამლად.
ნაპირს მოდგა და ზღვა
კვლავ ქუდმოხდით მომესალმა“.

ამ ლექსიდან კარგად ჩანს, თუ რას ნიშნავს დროთა კავშირის დარღვევა, მას შეგნებული აქვს თავისი პოეტური მისია, იგი ჭკეშმარიტად პატრიოტული განწყობილების პოეტია, რომელიც ყელამდგა ჩაფლული თავისი ქვეყნის საზრუნავ-საფიქრალში. ვაჟა ეგრისელის ლექსებმა ისტორიაშიც ჩაგვახედა და თანამედროვეობის განსჯის საშუალებაც მოგვცა.

პოეტმა გულწრფელი სტრიქონები უძღვნა ცნობილი მწერლისა და მეცნიერის რევაზ მიშველაძის ვაჟიშვილის — აჩიკო მიშველაძის ხსოვნას, სტუდენტი აჩიკო მიშველაძე საქართველოს ტერიტორიული მთლიანობისათვის ბრძოლაში, აფხაზეთის ომში დაიღუპა, ლექსის ეპიგრაფი მრავლისმეტყველია, „იქ ერთი ალვის ხე იდგა, ლამის წვერი ცასა ხევდა, შესვა ხედ, მისცა ორი სალამური („წიქარას ზღაპარი“), „იქ ალვის მაღალ ხეზე შემჯდარი, მზისა და მთვარის უკრავ სალამურს... და ესმის მამულს შენს

მხსნელ წიქარას, და უკვირს ასე პატარა ბიჭი — სიცოცხლეს არა, სიკვდილს როგორ გამოეპარე!“ — ეს ლექსი გვაჯერებს იმ ჭეშმარიტებაში, რომ ანიკო მიშველადის დაღუპვა მწარე რეალობა და გაკვეთილია, ამავე დროს სიმბოლური და ამადღებუდი მოვლენაც...

ზნემაღალი პატრიოტისა და ჩვენი ეროვნული მწერლობის უსაჩინოესი მესვეურის მზეჭაბუკი გმირი ვაჟკაცი თუ არა პაატას, აბა ვის დარად მოიქცეოდა. აკი ოჯახიშვილობით გვარიშვილობის მაღლი იფარავს ერს და მშვენებას ანიჭებს მეტწილად გაუსაძლის ჩვენს ამღვრეულ დროსა და მწარე სინამდვილეს...

ვაჟა ეგრისელის რწმენით რევაზ მიშველადე ჭეშმარიტი ინტელექტუალი და მაღალი ზნეობის ნიშანსვეტია. მწერალი და მეცნიერი ფეხდაფეხ მიჰყვება ჩვენს თანამედროვეობას, მან შეძლო გამოეხატა აფხაზეთში დატრიალებული ტრაგედიის მძიმე შედეგები. შეუპოვრობითა და მგზნებარებით მშობელი ხალხით, საქართველოს სამსახურში დგას და მისი ჭირისა და ღხინის, მისი ბედისა თუ უბედობის ჭეშმარიტი გამზიარებელია. საქართველოს ტერიტორიული მთლიანობისათვის ზვარაკად შეწირული მისი უსაყვარლესი შვილის ანიკო მიშველადის საუფლო ხომ ზეციური საქართველოს თვალშეუდგამი სინათლეა. ჰოდა, უკვდავია მზეჭაბუკი გმირის მამაც, რო-

მელიც დღე საფლავს ეფერება, ხოლო დამე ფიქრთან ჭიდილში დაქანცული პუბლიცისტური სიმახვილით აქდერებულ სტრიქონებს წერს და ერის სამრეკლოზე მნათესავით შემდგარი საგანგაშო ზარს არისხებს, რათა გვაჩვენოს კეთილი მორალური საწყისის ზემი და გამარჯვება, გვაჩვენოს თუ რა ძლიერია სამშობლოს ერთიანობაზე ფიქრი და ბრძოლა, რა ძლიერია საქართველოსადმი სიყვარული. იგი ძღვეს ომსაც, სიკვდილსაც და სიძულვილსაც...

გულწრფელია დიდი პოეტი ვაჟა ეგრისელი რვაზ მიშველაძისადმი მიძღვნილ ლექსში, როცა წერს:

„არაგვის პირას,

მტკვრის ნაპირას და შორს
ნილოსის,

დამსხდარან ქვები გრანიტის თუ

მარმარილოსი

და უნანავებთ ფროთებით არავი.
და მისამართებს...

და საჭრეთლის ძახილს ელიან
მაგრამ ღვთის გარდა იცის არავინ
შენი საძეგლე თუ რომელია!“

პოეტის რწმენით ძმათა შორის ატეხილი ამ საამკვდრო-სასიცოცხლო ომის მიზეზით წინაპრები იმ ქვეყანაში მეორედ კვდებიან, ხოლო უფლის ხმასა

თუ სიხუმეში ცრემლი და ვაება მატულობს. ასეთი ომის ექოები თაობათა ცნობიერებაში სიყვარულის ტაძრებს ანგრევენ, ხოლო მათი ნანგრევებიდან აშენებული სირცხვილის კომპების თითოეული ვიწრო სარკმლებიდან სიძულვილი და დაღატი იყურება:

„ენგურთან დავლურს უვლიან:

ოცნი,

„აფხაზნი“

ლეკები

და საფლავებზე ტუია,

წუხილად კვლავ ირეკება!

ვაჰ, რა საზარლად ყმუიან —

აღგეთს დაზრდილი ლეკვები“.

აქვე, ვფიქრობ, საჭიროა ერთ გარემოებას გაესვას ხაზი, ვაჟა ეგრისელის პოეტურ წარმოსახვას ასაზრდოებს მდიდარი ფანტაზია, რომლის წყალობითაც იქმნება პირობითი გარემოება, მხატვრულ რეალობას ბუნებრივად რომ ესისხლხორცება.

აფხაზეთის ომის სისასტიკემ პოეტის სულიერ სამყაროში სიმშვიდისა და სიხარულის წამლექავე ქარბორბალა დაატრიალა:

„შენს ნათელ ცაზე

„აღმოსავლეთით“

არ ჩანხარ...

სანაპიროზე,
ზეერთთა ჩოჩქოლი ისმის,
ზღვას კი ქარები ათრობენ...
მე გუულს მიკოდავს მნათობი,
შორით ნასროლი ისრით.

1981

ღამე იცინის

თვალს ჩუმად როცა ჩაუკრავს ელვა,
ცა სიხარულით გადიხარსარებს,
ახედავს შიშით და გაკვირვებით
ტოტი ძახველის და
გლიცინის.

უელავს ღამეს –
ვარსკვლავების ოქროს კბილები,
სხივებად მოდის ჩემთან სიცილი.

1966

უნდო უამისთვის რომ ყოფილიყო
ჩემი ქართული სიტყვა –

კერკაბი,

სტრიქონთა შორის,

ქართლის ველ-მინდვრებს,

სემირამიდის ბარად ვკიდებდი.

ჩემი ცხოვრების მთელი მანძილი,

ამ ციცქნა ლექსებს ჩავკირკიტებდი...

1992

ამინდის უცარი შეცვლა ზღვაზე

ცამ ელვის ჩახმახს გამოკრა ხელი,
გავარდა მეხი...

წვიმას აპირებს.

თუმცა, მწუხრისას მნათობები სიშორეს
წვიმდა.

უვარდება და,

ტაღლას ნაპირი,

ისწორებს, როგორც

ჩაჩაჩულ წინდას.

1962

ჩემს წიგნში ნახავთ

მხოლოდ და მხოლოდ ჩემს წიგნში
ნახავთ,

გჯეროდეთ,

ველარ იპოვით სხვასთან –

ამდენ სიხარულს... ამდენ სევდას...

სვეტებს და თაღებს...

მთებს და მწვერვალებს...

ციხე-კოშკებს...

დაჭმუჭნილ ზღვას და

მეფე ერეკლეს სიგელივით –

დაგრაგნილ ტალღებს.

1968

15 მაისი, 1992 წელი

ძმას ვგლოვობ...

ცრემლი უნდა მდიოდეს...

და მაინც უზის ტაბლას კაცი სულ
ათიოდე

და სვამენ ღვინოს...

მიირთმევენ ჩაის, მურაბას...

გარეშე ზურნის და დაფდაფების,

ჩემმა დაჩიმ და ჩემმა ზურაბმა

გადამიხადეს დღე დაბადების.

1992

ლოდი არაბგზე

მთა ულაცივით დაჰყურებს თავზე,
ჭიხვინებს თოვლს და...

ზაფხული მოდის,
შეყვარებული, ნესტანის მსგავსი,
ტარიელივით ჩამოჯდარა წყლის პირას
ლოდი
და ვეფხისტყავად აცვია ხავსი.

1968

ანდერკისმაგვარი

გვიან თუ ადრე,

ვიცი, მოვხვდები,

ყოფნა-არყოფნის ორპირ ქარში,

გულგამჭვალავში,

და როცა ვიგრძნობ მის გრიგალობას,

ბინა დამიდეთ ხობის პირას,

პარას ჭვალაში,

სულ რომ ვისმენდე ლერწმის გალობას.

1992

ო, უხილავო

მას ძალა შესწევს ქადილის და...

ფიანდაზებად

საუკუნეებს ფერხქვეშ დაიგებს.

სიტყვის ქამანდით

წუთისოფლის ქროლვას დაიჭერს.

კიდევ ცოტახანს თუ დააცლის

არსთაგამრიგე,

ო, უხილავო,

მოადგება ის შენს კარიბჭეს.

1992

ზვირთების ჯოგი

ზღვაში მნათობთა მოჩანს მეჩეხი...

მუდამ ქარიშხლის

გზებით მავალი,

აწყდება ღამის ხიდსა და ბოვირს

და ქედგადრეკილ კამეჩებივით

მიიზღაზნება ნაპირისკენ – ზვირთების

ჯოგი.

1982

ისევ ირწევა

სადღაც,
არყოფნის ნავსაყუდელთან
ისევ ირწევა ნავი
ქარონის
და რიგს მოკვდავნი ისევ ელიან...
ელვით დაჭკელილ
ქარის თქარუნით,
ისევ აწყდება ნაპირს ზვირთთა
კავალერია...

1978

ღვთიური ჰიმნი

გამთენიისას,
ცის ვეება საცრით გაცრილი
ნისლი
მთასა და ზღვას ეფინება.
ღრუბლებში ელვის გაკრთება სიმი.
და მე მომესმის ფრთათა რხევა
სერაფიმების
და მნათობების –
ღვთიური ჰიმნი.

1969

წინ გველობება ღამის ზევანი,
სიბნელის მიღმა

მთვარის ხევიან.

არყოფნა ზღვაა უკიდვანო

და ჩვენი ყოფნის მდინარეები

ზამთარ და ზაფხულ

შიგ ირხევიან...

1989

გალუმპულია ხე –
კვირტების მწვანე წვეთებით,
გულწითელები ბუდესათვის
ბალახს არჩევენ
და უპოვარებს გული უტირით...
ეზოს კუთხეში,
ღობის ძირას
თოვლის ნარჩენი,
შეშინებული, მიყუნცულა კატის
კნუტივით.

1961

ბობოქრობს სიძულვილის ზღვა,
გულები დარდით წალკეილი
ღვთის უგულობას გოდებს.
ჩემი სიყვარული კი ლეკვივით
წკმუტუნით,
უკან კვლავ მოგდევს...

1988

ორი ტალღა

თუმც გვიან...

მაინც სიძულვილის ყინული გალღვა...

გადმოსრილა და, მთას ზღვის მხარზე

უღვეს ნიკაპი.

ჩვენი სიყვარულია ის ორი ტალღა.

სხვა და სხვა მხრიდან

ნაპირისკენ რომ მოისწრაფვის.

1976

ღულს და ღულს კუპრი დედამიწის ვეება
ქვაბში

და ჩვენ, მოკვლავნი,

კვლავ ვიტანჯებით.

არავინ არის,

გამჩენს სწორი სიტყვა შებედოს.

ღმერთი კი არა, ცეცხლის კლანჭები,

ცაში მზე ყივის...

ცაში მზე ბუდობს.

1969

უფალო, შეგვიწყალე

მუდამ მოგველიან ჩვენ ჩვენი მკვდრები,
ლოდინით დაღლილი იმათი სულები.
სხედან მოწყენილნი ლოდებზე საფლავის.
ჩვენი აქ ყოფნის დღის დასასრულთან –
“უფალო, შეგვიწყალე!”

გვეონია აღსრულდა –
ლოცვა და ვედრება...
და როცა ვკვდებით,

ცაში კი არა, მიწაში ჩავდივართ...
ღმერთთან კი არა, მივდივართ
ავსულთან.

1989

შავი ღრუბელი შავი ხელებით,
ელვით გაბზარულ ცას
 კვლავ ამთელებს,
რომ მნათობები ნათელს უმკიდეს.
აქ კი ხშირ-ხშირად ბნელს, კვესს გაკრავს
 ციცინათელა
და ღამის აბედს
 ცეცხლს ვერა და ველარ უკიდებს.

1987

ტარო ილიმის

დღინჯშემოყრილ სიმინდიდან ტარო ილიმის
თეთრი მარცვლების

თეთრი კბილებით...

და ასი კაბა აცვია და ველარ ეტევა.

კუჭი უხმებათ ოჩოფესზე შემდგარ

ნალიებს.

შემოსევია სარს ლობიოს –

მწვანე ჭყვინტები,

თითქოს ბოსტანი ავსებულა კალიებით.

1964

როგორც ოლოლი

არყოფნა მარად გეხმობს,
როგორც ოლოლი ოლოლს,
მანც ყოფნაზე ფიქრით გვეხდება თავის
ქალა.

მიღეთის გზაზე დავალთ...
და ხეტიალის ბოლოს
კარს მივადგებით სიკვდილს –
ჩვენს მარადიულ ქალაქს.

1980

არც თავი უჩანს და აღარც ბოლო
დაღალულ დღეებს
და ღამის თევებს,
წუთებს და წამებს აღვიქვამ, ვით ქვასა
და როდინს.
მე პოეზიის თავსხმაში შეველ
და ღმერთმა უწყის,
გამოვალ როდის.

1962

ვარდიით ჰყვავი და იფურჩქნები
და სიყვარული გესიზმრება,
როგორც ღრიადებს.
ღამის კაბაში, შენ ანთიხარ, როგორც
კოცონი,
თვალს გვჭრის სინათლე,
სიღამაზე და სიღიადე.

1968

სხვა არაფერი მინდა

მე მხოლოდ ერთით ვცხოვრობ,
ამქვეყნად მხოლოდ ეს მწამს,
უფლის წყალობით მოვჭრი –
 ჩემს ტანწერწეტა ლერწამს.
რომ ხმა მესმოდეს მისი მარადუკედავი
ფესვის...
სხვა არაფერი მინდა,
 სხვა არაფერი მესმის.

1959

წვიმა იგალობეს ზღვისკარად ღრუბლებმა
და შავი ჩინახეები

დაცალეს.

მწუხრმა შეაყარა ცას ოქროს ნახერხი.
ტალღა ნაპირისკენ მოიწევს ბანცალით,
ფეხის ადგმა სურს...

და ვეღარ ახერხებს.

1961

რომ გაჰყოლოდნენ მარადისობის
“ექსპრესს”,

წუთით არ დააგვიანდათ:

მიუსეს,

ნერვალს,

და ელუარის.

მე კი, ხმალივით მჭრელს და ელვარეს,
ჩემს ქართულ სიტყვას –

ვფერავ ნიადაგ.

1991

როდესაც ტალღა აფრინდება,
როგორც არწივი
და მიასკდება ლოდს –
თავგანწირვით,
ზღვა ამღვრეული იმ ლოდს მკაფიოდ
მიაწერს ქაფით ეპიტაფიას..

1967

რომ არ ჩაუქრეს ცეცხლი ციური
და რომ დემონი არ მოერიოს,
მიწა
თავს მაღალ ღმერთს შეავედრებს...
მერე, ღრუბლების ნაცარს მოჩხრეკს ცივი
ბორიო
და შეუბერავს სულს მნათობთა –
მიმქრალ ნაღვერდლებს.

1965

მას გული არა აქვს

ნიადაგ წითელი კვერცხები უგორო,
ბოლომდე,

მაინც არ ღაგინდობს,

უმდერე

თუნდ “იანანური”.

მას გული არ აქვს,

სიკვდილმა არ იცის

შეცოდება და სინანული.

1985

პირველი მსხვერპლი

მთვრალი სიცოცხლით და სილამაზით
და გაზაფხულის მარად

მოსურნე –

მაღლა მიიწევს ფარფატი პეპლის,
როგორც ღვთის შექმნილ ქვეყნის ნახვად
ერთ ღლით მოსული,
როგორც ღვთისადმი შეწირული პირველი
მსხვერპლი.

1958

მთვარის პეგასი

ფლოქემოჭედილი –
ვარსკვლავების
ოქროს ნალებით,
გარბის დასავლით მთვარის პეგასი...
და დილა, მაღალ ღვთის ნაკურთხები,
თენდება...
და მზის ძაღლის ყეფაზე,
სადღაც გარბიან ყურდაცქვეტილ ჩრდილთა –
კურდღლები.

1958

უამს შარბათივით,
დღეთა ყანწებით

ვსვამთ და ვსვამთ...

მაგრამ ვეღარ დავცალეთ,
სულ ტკბილად რომ ვსვათ, ნებას აღარ
გვაძლევს ურჩხული.

რადგან წუთები ცივი ჩურჩულით
ისე ცვივა, ვით ქვიშის საათში –
ქვიშის მარცვალი.

1981

ჩემი სული

ბოლო მოვლო მომავალი დღეების
ლოდინს,
შედედდა ჟამი –
გახუნებულ დუმილის ზღურბლთან –
შეუცნობელი და ფერშეცვლილი,
არ უშინდება ქუხილში მდგარ ღრუბლების
სისქეს,
და... ჩემი სული –
უქრობ ცეცხლივით,
ჩემი მამულის შუაკერადან მიიწევს
ცისკენ.

1962

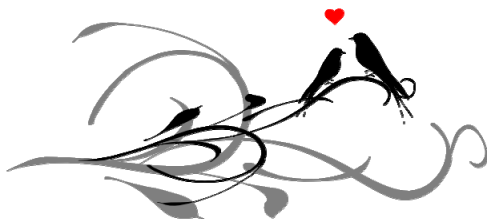

ბედაურის თავის ძალა

ოქროს ფაფარში ჩაფრენილი
წუთისოფელი,
მტვრიან ხმაურში აღმა-დაღმა დააჭენებდა
და აი, ახლა

(ეჰ, რამდენი წელი გავიდა,
დაუკრეჭია კბილი,
მწყრალს თუ ბედით კმაყოფილს),
სარზე ჩამოცმულ ბედაურის
თავის ქალიდან
ცივი ჭიხვინი ისმის არყოფნის.

1972

ოღა მებრული

მუხის ღადარზე დამზრალ ხელებს
ითბობს სიცვიე.

ფრთათა ფათქუნით,
ხის ტოტებზე ჯდება ზამთარი.

თან ახლავს ქარი –

თანამგზავრი მარად ერთგული;

თან მოსდევს ხმები
მხიარული და საწუხარი.

დგას სიცხიანი მაღალ თოვლში ოღა
მებრული

და უკეთია თერმომეტრი –

თეთრი ბუხარი.

1972

ცისკარი მოვა

ჭოტების კვილს

სივრცეები ეკლად დაისხამს

და გამოიყვანს ძილს

ბურანიდან.

გულს შეათრთოლებს ფიქრების ჩქამი

და სიხუმეში მიმაღული

იების კრთომა,

ადრე თუ გვიან შეჭკველად

ცისკარი მოვა

და ვარსკვლავებით კვლავ ფხიზლობს

ღამე.

1978

მე ღავიბადე

მზის შესაყრელად მიდიოდა გუნდი
მთიებთა,
ცის და სინათლის ჩუმი ღაღადით.
იდგა სიცოცხლე და სიხარული.
მთვარის ჩქერალში
სივრცეები ხელ-პირს
იბანდნენ;
როს გამთენიის ვარსკვლავების ატყდა
უღარუნი,
მე ღავიბადე.

1974

შეგონება

გუსხედვართ წუთისოფლის სამსჯავროს,
სად უმაღლესი

დროა მსაჯული,

ცრემლი და ოხვრა,

არრა არის

რა მოსაწონი,

რომ ერთი სიტყვით კაცმა ინატროს.

ავაგიზგიზოთ სიკეთის და

რწმენის კოცონი,

რომ ბინდისფერი,

ცრუ სოფელი გავაჩირადნოთ.

1979

ბარათაშვილის აღმართი

თვალსევედიანი უმზერს მთაწმინდას
პოეტის ხსოვნა –

აქ რომ აღმართეს,
პიტალო კლდეზე აღის აღმართი,
მგოსნის ბედივით

ცივი და ურჩი.

თოვლს მისდევს ქარი...

მტკვარში ნაღვი გდია ქოშივით.

და იქვე ახლოს პატარა ქუჩა –

ყინულის ტახტზე წევს გათოშილი.

1972

ხელდაკრეფილი დგანან ხეები,
უხმოდ,

უსიტყვოდ

უცხადებენ

სამძიმარს ერთურთს,

აურუოლებს ტყესაც, –

ჩამქრალ კერასთან ზის გლეხი და

ვეება ნაჯახს

რიყის თეთრ ქვაზე

ლესავს და ლესავს.

1978

სელევკიდები

იხილეს სისხლის დღესასწაული
და დედამიწას
ომით ტვინი გამოულაყეს,
მაგრამ, აღიგვნენ...
ვერ უშველათ ცეცხლმა,
ომებმა,
და გამარჯვების აღტაცება...
ნგრევა...
დიდება,
ვით ამოთა ამოება,
მუნვე წარიღეს სელევკიდებმა.

1981

უხმო სერობა...

წუხს მწუხარების საუფლოში ხმა

ქერუბიმთა,

მკვდართა სულელებში ამაყად დგას ბებერი

ცაცხვი.

ხან მეტეორი გაუფატრავს ღამეს შავ

მუცელს,

მოწყენილი ცა ისევ თესავს სიბნელის

მარცვლებს,

მაგრამ მიმწუხრის ვარსკვლავები კენკავენ

უცებ.

1988

გათენდა სივრცე

ეძინათ მინდვრებს

ტყის სიახლოვეს...

და შუალამით

სოფლისკენ ლტოლვილთ

დასდევდნენ მგლები

უღეღო კვიცებს,

მათ დასახსნელად მოვიდა თოვლი –

გათენდა სივრცე.

1967

თამარ

მიხარის – გიმზერ, ვწუხვარ – და გიმზერ
და ესრეთ მზერა მსურს სიკვდილამდე.
გრ. ორბელიანი

ისეც მიყვარხარ...

ბეთანია შენი თვალებით –

შიშს და სიყვარულს

ნულარ მაძალებს,

თამარ! – დმერთქალო, იდუმალი ხმებით

მოცულო,

შენი თვალები არის წყვილი ღოცვის

ტაძარი,

სადაც მუხლმოყრით საქართველო

დღესაც ღოცულობს...

1968

კორიდა

დგანან პირისპირ –
წუთისოფლის ტრიალ მინდორზე,
ჩემი ყოფნა და ჩემი არყოფნა,
დგანან ამაყად და მიხარია.

ყოფნა –
ხარია,

არყოფნა კი –
ტორეადორი.

კორიდა!
მორჩა...

გათავდა...
უნდა დარჩეს ერთი,
ორიდან, –

კორიდა!

1967

შემოდგომა სვანეთში

სვანები ბაღასს და ღამეებს
ისევ თიბავენ,
შემოდგომა კი აღარ ილევა.
მზეზე ნაკვერი ელავს მთვარის
მოსრილი ცელი
და გუგუნებენ მთები “ლილეოს”
ენგურის ყელით.

1969

დიდი პაემანი

ზურაბს და დანის
ჩემი დროც მოვა,
უამი დარეკავს დიდი პაემნის...
თქვენ ძმები ხართ და... ღმერთმა
გაშორეთ

ბედი, შავ-ბედი აბელ-
კაენის...

კაიკაცობა, –

შეურყენელი ღვინოა ძეგლი,
რომელსაც მუდამ ღვთის მადლი და
მირონი

შვენის.

ჩემი სამშობლოს –

სიყვარულის დამადგით ძეგლი...
და... უკვდავება იქნება ჩემი.

1977

ბახტრიონი

სივრცეებს ზარავს უმხედრებო
ცხენთა ჭიხვინი,
სიკვდილი დაჰქრის ფრთებით ისრების...
დამარცხდა მტერი...

კარგად ვიომეთ! –
ხმა მესმის ზეზვას და ელიზბარის...
წარსულის მძიმე ომის კვამლში წევს
ბახტრიონი,
ვითა ცხადი და... ვითა სიზმარი.

1962

მთანი მაღალნი

ცისა და მიწის ვარ მბრძანებელი,
და ახლა მამლებს

სიჩუმიდან

მზე რომ ამოჰყავთ,

ჩემია იგი, –

მიანდერძეს ჩემმა ძველებმა,

ჩემია ვაჟას “მთანი მაღალნი”,

შორით რომ სჩანან

საქართველოს ცის გაგრძელებად.

1964

...და მზეს ჩამავალს
ქარი მისდევს
ხელეგაწვდილი,
და მზეს სხივების სცვივა ნაყოფი,
ბნელი ძახილი ისმის დაისის.
ვზივარ ზღვისკარად,
ვდარდობ წუთებს
ქვეყნად არყოფნის,
ლაჟო ჩიტი კი...
უდარდელად გალობს
თავისთვის.

1987

პაპა მეტყოდა ვარსკვლავთმრიცხველი:
– ცაში მნათობი ვთვალე...
ვთვალე... ვედარ დავთვალე
და აჰა, ასი მიიწურა ზაფხულ-ზამთარი,
ღამე კი,
ღამე მოვერცხლილი მთვარის
სათვალით,
ვარსკვლავთა წიგნებს კითხულობს და...
ვედარ
ამთავრებს.

1963

ჩემში უფალი ზის და მკარნახობს
ცხოვრების წიგნს და...

როს შეეშლება,
მამაზეციერს მინდა ვუყვირო:
კმარა!

შეჩერდი!
პოეზიის ამ სიუხვეში,
ჩემი ლექსები არის ჩემებრ
მთლად გულუბრყვილო,
ჩემებრ დიდგულა,
ჩემებრ ფიცხი,
ჩემებრ უხეში!

1972

დაუკითხავად, როგორც მოყვასი,
კარზე მოადგა

შემოდგომა

ტყვიავს და შინდისს

და დიონისე –

ღვინის ღმერთი ფეხდაფეხ მოჰყვა.

კასპს სამოსს იცვლის

წაბლი და შვინდი,

გორში –

ვარდისფრად შეიღებეს გაშლებმა ღოყა.

1984

ცისარტყელას ავბაროზი

როს დაეჯახა ღრუბელს
ღრუბელი,
ელვის მათრახით ცა
გაროზგა.
და... ღმერთს ვარდისფერი ცისარტყელა,
ყელზე კვლავ ჰკილია
ავგაროზად.

1977

საქართველოს ისტორია

ათასწლეულთა ოკეანიდან
ამოვიყვანე და...

ისტორია

ხელში მიჭირავს კვლავ ლაყუჩებით,
მოწვეთავს ცრემლი...

წინაპართა

ცრემლის აბს ველაპავ,
მოურჩენელი ტკივილების გასაყუჩებლად.

1969

იმედი

მე,
მიწის ძე ვარ ანტეოსივით,
სხვები კი უფრო ზეცას ელტვიან...
და ჩემი სული, მზით შემოსილი,
დედამიწაზე ვერ დაეცია.
გაივლის უამი...

დიდი ხნის მერე,
ნათელი მოვა ღვთის ნაბოძები
და... საუკუნის ჩრდილში დაკარგულს –
ჩუმაღ მომძებნის.

1978

გავჟღერებ დიდგორს,
ქსანს და ასპინძას,

ქველი,

ამაყი და თავმომწონე.

ჩემი კრწანისით და მარაბდით მეწვის
თვალები.

შენს დიდ წარსულში მიღველფილი
სევდის

კოცონი,

მამულო! ჩემში არასოდეს მიინავლება.

1980

ჩვენ ერთმანეთზე ვფიქრობთ
და ვფიქრობთ,
ყოველი წუთი, ყოველი წამი.
და ოცნებათა სრა-სასახლეს
მთვარეზე ვიგებთ...
ერთმანეთისკენ მივისწრაფით
დღისით და ღამით,
მაგრამ ფიქრების უღრან ტყეში
გზას ვეღარ ვიგნებთ.

1978

კვირიკე

სამყაროს წარსულში ბერძენი ღმერთები
მეფობენ...

გვასმევენ მადლსა და სიკეთეს.

ხოლო ქართველი უფალი

კვირიკე

დღეებს და ღამეებს –

საოცარ სიზუსტით –

დიდსა და პატარას თანაბრად გვირიგებს.

1989

✠

ობელისკი

ცეცხლი იგი,
თუ ანთია გმირთა სულები,
გარდასულ ჟამის მახვილით და
 ცეცხლით მთხრობელი,
თუ გაჰყოლია ყველაფერი
 მტკვარს დაშლილ ტივად.
ვუმზერ კვილად დამდგარ ობელისკს
და...
 საქართველოს წარსული მტკივა.

1979

იმ ოქრო ხანის –
მეთორმეტის – მოიქცა ჟამი,
გამიღიადლი,
მზის სარკეში ველარ ეტევი.
სითბო,
სინათლე,
სიხარული
მიგაქვს გულებთან.
ადრე სხვა იყო,
ზღვისპირ იდექ
რკინისმკვნეტელი
მარტოღმარტო და...
ირგვლივ მტერი გიძუბუბურებდა...
ჩემო მამულო!

1974

მეტეხთან

მეტეხთან უცებ წარსული დარეკეს,
სადღაც უყივის – მარეკი მარეკს.
და ხმათაშორის ერთი ხმა ბოხობს.

ნადირს და ფრინველს –
მწევარნი ჰყეფენ...

ო, ალბათ, თავის დაკოდილ ხოხობს –
წყალში ჩავარდნილს წააწყდა მეფე.

1962

ც ა ღ ა ზ ზ ა

ცა, კვლავ უზნეო ბავშვივით ტირის,
თუმც მიწა, ელვის არტახებით
შემოჭერილი
ღრუბლების ჩვრებში შეხვეული აკვანში
უწევს
და ქარიც “ნანას” უმღერს... და ურწევს...
ზღვა კი ღომივით ტორებს სცემს
ნაპირს
და იღრინება კბილებით ქაფის.

1986

ღღე და ღაგე

ღგას ზღვისკარად და თქმულებებს
აშრიალებს

ჩემი კოლხეთი –
ფორთოხლის ხე –
მსხმოიარე.

1968

უფლის განგებით ჩვენთვის ბოძებულ,
როგორც სიცოცხლეს,

ისე სიკვდილსაც,

დავიწყებისკენ ჩუმად მიათრევს...

(წუხს წუთიერი ბედნიერება)

დღესა და ღამეს –

ამ გოლიათებს,

დედამიწაზე ვერვინ ერევა.

1991

ნაკადულების სიცილ-კისკისში,
მინდვრები ჭილის ყაისნალებით,
პატარ-პატარა ჩრდილს მომიქსოვენ,
ან ვარდთა გვირგვინს კვლავ დამიწნავენ,
თუ კბილს არ მომჭრის ეს საწუთრო, –
 ეს ძაღლყურძენა,
ტყის კარეტაზე ამხედრებულ ამდენ
 სიმწვანეს
და გაზაფხულის შემოტევას თუ
გავუძელი.

1989

ზიქრი და აზრი

ჭიანჭველების ბუდეა თავი,
ფიქრები –

რემა ჭიანჭველების,
დაფუსფუსებენ, არ გვაძლევენ წუთებს
უზრუნველს.

აზრი კი –

დედაჭიანჭველა, – აღარ ისვენებს,
ძილშიც და ცხადშიც,
სულ რაღაცაზე წუხს და ბუზღუნებს.

1974

ყოველ გაზაფხულზე ჰყვავიან ბაღები
და ლოცვად დგებიან ვერხვები,
თავისი ფულურო –

ნიშებით.

კვირტებიც პირს ჩუმად აღებენ,
რადაცას გვანიშნებენ...

მაგრამ ჩვენ ვერ ვხვდებით.

1965

ო, როგორ სცივა

ნაკადულების

თეთრი კვიციები,
ყინვას კვლავ დარჩა გასაბაწრავი.
ცა,
ვარსკვლავების კბილს კბილებზე
აცემინებს...

ო, როგორ სცივა.

ტყეები ქარში პირს იკაწრავენ,
ხეებს –
ფოთლების ცრემლები სცივია.

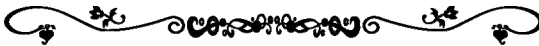
1987

მეჩეხი არა,
ზღვად დაღუპულთა ჩონჩხებია
იქ დახინჯული,
ვით დღე და ღამე, იქ გაყრილი სული და
ხორცი.

ის ტალღა არა,
არის მიჯნური,
ნაპირს –
გულისსწორს ვნებით რომ კოცნის.

1967

ყველაფერი დარჩა უცვლელი

მოგონებები, დედა,
ტკივილს კვლავ მიშუშებენ,
ისევ მიყვარხარ...
ყველაფერი დარჩა

უცვლელი...

ავად ვარ ახლა,
და სხვადასხვა წამლის შუშები,
გვერდზე მიკრული თეთრი ფურცლებით
სხედან ცალფრთიან ფრინველებივით.
სხვა არაფერი, დედაჩემო!

ყველაფერი დარჩა უცვლელი...

1990

თეთრით მოსილი, როგორც გრანელი,
ვზივარ მწუხარე ლოდზე საფლავის
და, ვით ტოროლა, ველი იალონს,
რადგან ქარივით მიუსაფარი,
მე,

შენს უძილო ღამეებში

დავხეტიალობ.

1968

მიმწუხრის პირზე ჩამოქროლილი,
ფართოდ გაშლილი ფრთებით –
წუხილის

მზე, –

მთათა მიღმა მიფრენს ქორივით,
მიაქვს სინათლე და სხივებად ცვივა
წივწივი,

უკან სიბნელე მისდევს

კრუხივით.

1964

ფიქრით დაღლილები

მე და შენ ერთმანეთს დავეძებთ
თვალებით,

ყელმოღერებულნი,
ვითაარ გედები.

თუმცა სიყვარულის მხრებს გვაწევს
სიმძიმე.

ფიქრით დაღლილები,

მწუსრზე მივეგდებით
და ერთმანეთის თვალებში ვიძინებთ...

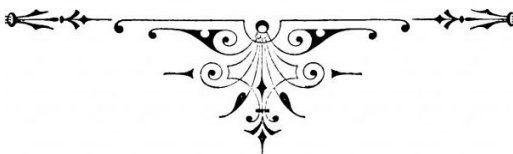
1989

არ ვიცი, რატომ

ჩვენთვის, ძვირფასო,
ერთად ყოფნა არის სამოთხე,
სად სიყვარულის ჰყვავის ვარდები.
ღამეები კი გვიჩანს მღვიმეებად.
და საუბარი სიკვდილზე რომ
ჩამოვარდება,
არ ვიცი, რატომ,
მე მელიძემა...

1960

მიხდება კოლხური ჰავა

ჯერ კიდევ თავს იხრჩობს ენგური
ზღვაში და...

მუნჩია მუნჩიობს...

მიხდება კოლხური ჰავა.

და ახლა,

უშნო და უჩინო,

შავი ზღვის ნაპირზე ვდგავარ.

1992

ოჯალეში

გიდელებით ჰკიდია ტოტებზე

შავ-შავი მტევნები –

თხმელის ხის ხიზნები, –

შავ მარცვლებს თვალებად ანთებენ.

და... “ოჯალეშით”

თუკი ჩვენ დავთვრებით,

დევის სისხლია და...

ერთ კვირას ვერ გამოვფხიზლდებით.

1965

სავსე ათასი ფერით და ჰანგით,
შენ რომ უბოძე,

ცა იყო ჩანგი
და ცისარტყელის ება ღარები
და ვით შექმლო, ცისიერო –
შენ გიგალობა.

ახლა კი ყველრი... მუხლმოდრეკით
გემუდარები,
ჯერ ნუ წაართმევ, შენს ნაბოძებ ნიჭს
და...
წყალობას.

1980

მანე და მონე

(ფრანგი იმპრესიონისტების გამოფენაზე)

ფერთა უღაბნო –

სასთუმალი თავდავიწყების.

ქალიშვილები,

პიანინო¹,

მთვარის მარაო².

შეჩერებულა დრო და უამი და არარაობს,

და ყოველივეს –

აქ ფუნჯი მონებს,

აქაა ყველა მოსაგონარი:

დეგა, პიკასო, რენუარი, მანე და მონე,

დიდი გოგენი,

პისარო და ბრძენი ბონარი.

1972

1 იგულისხმება რენუარის – “ქალიშვილი პიანინოსთან”

2 მონეს – “ქალი მარაოებით”

სდუმს ქარიშხალი –

ზღვათა ხიზანი,

მძინარე ფსკერზე მნათობები თვალებს

ახელებს.

მთვარე ზღვის სიღრმეს ზომავს, მისგან

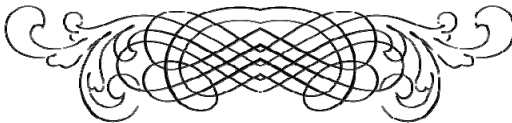
ასჯერ გაზომილს.

აღარ ჩანს ზვირთთა უმაღლესი სრა-

სასახლენი

და აღარც მისი სადარბაზონი.

1976

ცის დარბაზებში სძინავთ ვარსკეღავებს
ღრუბლების ბაღასს –

მთვარე არ ძოვს

ღამის ჭკალაში.

ტალღებსაც სძინავთ ზღვის დიდ მკერდში
უხმოდ ჩაკრულებს,

შენ კი არ გძინავს,

სიყვარულო,

და ნეტარებით,

გულის დირეზე მხოლოდ ერთხელ

ღამიკაკუნე,

და განიხვნება მოლოდინის ცივი კარები.

1978

ქთევან დედოფალი

სისხლიან პირით უცინიან
ორღესულები
შუა გაჩეხილ მტერს და მოძალეს
და წარსულიდან
კვლავ მოისმის
ლოცვა და კვნესა:
“ჩემს საქართველოს აარიდე
ღახვარ-ბოძალი
და ისევ ისე მოიღე ჩემსა”.

1974

პიტალო კლდეზე –
მეფესთან ვდგავარ,
წარსული ტანში შრუანტელად მივლის...
ვახტანგი არა!

მე მტრის ისრით
ასჯერ ვარ მკვდარი.

– “იყავნ ქალაქი!” –
ატყვია თბილისს –
გორგასლის ხელმოწერა – მტკვარი.

1969

ნოსტალგია

ადარ არსებობს შორეული დრო და
მანძილი,
მშობლიური მზის სიახლოვით მეწვის
სხეული,
ჩემს სიყვარულში
და აღერსში გახვეული
ფიქრის აკვანში მიწევს,
მაგრამ ვეღარ ვაძინებ
და ყოველ ღამე “იანანას”
ვუმღერი საქართველოს.

1970

ყორანი

ის იყო, რომ მოვიძიე გზა –
ბედს იქით,
წინ რომ ღვინო ლაღისფერი მეღვა,
მოვსვი,
წამს ყორანი შემოფრინდა თვალებდითი,
ტატოსი თუ ეღვარ პოსი
და დამჩხავლა:
ქრისტე ხარ თუ მადიარი,
სულ ერთია, საითკენაც გიმგზავრია,
ყველაფერი,
ყველაფერი ცხადი არი,
ყველაფერი...
ყველაფერი სიზმარია.

ღრუბელი

წვიმის ნაწნავებს

მხრებზე გადიურის

ღრუბელი, –

ზღვის ნაშობი და ნაშიერი.

მერე შედგება ქარის მაღალ

მაშიებზე

და ზღვისკენ მიდის

მაშიებით.

1982

სამიზნე

შემოსახული ღამაზ წრეებად,
ჩვენი ცხოვრება –
 შიშზე მიკრულს
მოჰგავს სამიზნეს
და მე ყოველთვის “ცხრიანს” არა,
 “ათიანს” ვზვერაგ.
და როცა მიზანს
 ჩავდებ ჩემი გულის
ღულაში,
მაშინ შენს თვალებს –
სამიზნესკენ
 გაურბის მზერა.

1975

აღმოსაგლეთით ფრთებს შლის ცისკარი,
“ქართლის ცხოვრება” –
წარსულს მილამპრებს.
მოვარე ჰკიდია სიშორეში, ვით ბუმერანგი.
და კოლხურ ღამეს,
ბრძოლით დაღლილ, ვით ჩემს
წინაპარს,
ტანზე აცვია ვარსკვლავების
ჯაჭვის პერანგი.

1989

ადრე თუ გვიან,
როცა დარდისფერ
ღამეულ ბინდით
შევიბურები,
და მთებს როდესაც ჩაესმებათ
პონტოს ბღავილი,
მკვდრეთით აღვდგები
და სიყვარულით –
ჩემი თბილისის ხმაურიან ქუჩებს
დავივლი,
სიმყუდროვიდან გამოპარული.

1973

ბაზაფხულის წვიმა

კითხულობს ღმერთი
ცის და მიწის წიგნს,
ო, რამდენი აქვს

მოსაგონარი...

ხან ატირდება...

ღირსსახსოვარ დღეს ჩაინიშნავს
ცისარტყელას

ფერად ზონარით.

1972

დამფრთხალ ქორივით
გაფრინდა ქარი,
მინავლდა,
მიწყდა,
მოყაყანე ტალღების ჩქამი
და წითლად სახეაფაკლული,
ბავშვივით მორცხვი –
მზე ჩადის ზღვაში...
და დღე და ღამე
იყრება, როგორც
სული და ხორცი.

1978

ცეცხლის აღყაში გამომწვედეულებს
მტერი ყიჟინით ირგვლივ

უკლიდა,

ისმოდა კრულვა, აბჯარასხმულ ქართველ
დედების...

და აი, ახლა,

ციხე-კოშკთა სათოფურიდან,

მოისმის ხმები თქმულებების და

ლეგენდების.

1979

ასკილის კუნძი

კერიის სული ღმუის ნაცარში
და ელანდება მუგუზლების
თვალის ბრიალი,
აღის ყელები ერთმანეთზე
გადანასკული,
და ჰა, ღამესაც სიმყუდროვის
კუზი
უნდება,
მაგრამ, უეცრად კუნძი ასკილის –
მაყაშვილივით თავმოკვეთილი,
ცეცხლს წაიტირებს
და... მიეუნდება.

1979

მორჩილება

სიცოცხლე ნუთუ წვალებად ღირდა?

ასეა მუდამ:

მოვიხურავ მზის კარს

მწუხრისას

და დაქანცული გაუდივარ დღიდან,

და მთელი ღამე მთვარეულივით

ძილ-სიზმარეთის

მტვრიან გზაზე დავეხეტები.

1974

მიწა

დასაბამიდან უხმობს,

უძახის...

მოხუცი მთვარე და ვარსკვლავები,

მაგრამ ჩვენ გვინდა საუკუნოდ

გულზე გვეყაროს

ბალახ-ბუღახით დაღაღდაწული.

და... მიწა სადმე,

რომ შეცრად არ გაგვეპაროს,

ურიცხვი გზით და ბილიკებით

გვეავს გაბაწრული.

1968

ჩემი სიცოცხლის ლაფაროში
დღეები წვეთავს... წვეთებს ითვლის და...
ვხედავ, მტრულად მიყურებს ჟამი.

და აღარ ვუწყი, სანამ გასტანს
ჩემი და ჟამის ფარული ომი.

ჟამს მსურს ვუყვირო:
არა გრცხვენია? უნდა ყაძახო,
რომ თითზე ითვლი ჩემს დღეებს და
ჩემს ასაკს ზომავ,
თვითონ უხანო,
ულმობელი და უასაკო.

1967

დღე –
დედოფალი მზის ბაჯადლო მედალიონით
და ცისარტყელას ფერადი ქამრით,
ღამე კი მეფე შავი ჩოხით და მთოვარის
თეთრი ქილებით,
ცად მობრძანდება ვარსკვლავების
დიდ მაყრიონით

და...

მათი შეყრა ღმერთმა ინება.
ვზივარ ზღვისკარად,
და შევეყურებ სულისმილევით,
დღისა და ღამის დაქორწინებას.

1972

დიოსკურია!
წუხილის და სევდის მომტანი
შოორეული ქრიან ქარები...
და ზღვის სიდრმეში
ტაღლა კი არა,
სული ტორტმანობს
ჩემი წინაპრის...

1984

შენს დროშისფერს,
შენს სიმაღლეს,
ვითარც ვახტანგ,
ვითარც ცოტნე,
შეეწირა სხვა ათასი.
ქართლის ცაზე რომ ჰკიდია,
მზე კი არა!
თავი გახლავთ პაატასი.

1971

მიწის ბელტების დგას დრიანცელი...

მე რწმენის საჭით

ზღვა გავაპე

და, ვით მენავე,

მიველ იქ, სადაც შენ ციმციმებდი...

“უამი ჩემია, და უამისა მე ვარ

იმედი”.

და... შეწყნარებას გთხოვ უზენაესს.

1988

შეხედეთ ზეცას

პოეზიის სისხლი გახლავთ

მზე მეწამული..

ახლა დამეა თვალბრიალა, და განა ბეცი.

ჩვენ კი მარადის ფიქრით ვიწვით

და ვიღვენთებით...

შეხედეთ ზეცას! პოეტებო!

შეხედეთ ზეცას!

დაწინწკლულია პოეზიის სისხლის

წვეთებით.

1979

უსახელო პოეტი

მუხთალმა ბედმა

ძნელად სავალ გზას

შემატოვა,

ღამე დამჩხავის უსმელს და უჭმელს.

მზის დიდ პალოზე დაბმული ცა

ყასიდად მიყევს

და სული ტოვებს ცოდვით სავსე

სხეულის

ჭურჭელს,

რადგანაც იგი გამოდგა მყიფე.

1979

ყოველსმხილველი
მგოსნის მზერა –
 უცხო ფრინველი, –
ლოდინის მზიან ბუდეში ზის
 ფრთადაკეცილი
და წამს დაექებს
უხილავის
 მოსახილველად.

1967

დაე, სადმე ავიმადლო მიწა,
თუ ვერ გარგებ
ამ სოფელში მოცლით.

ჰე, მამულო!

მინდა მოვკვდე შენთვის,
შენს დარაჯად ვიდგე
ერთი ბორცვი.

1988

მითარცა ციცინათელამ

მთვარის ემბაზში განბანილს,
სანამ დრო-ჟამი

გამთელავს,
ღმერთს ვევედრები, ამანთოს,
და ვითარც ციცინათელამ,
ჩემი სამშობლოს მთა-ბარის
საუკუნენი

კი არა,

წამი რომ გაგანათო.

1969

მწუხრი რომანსი

უმთვარო დამე ჰგავს უშენობას.
ცას და მიწას შუა შავით მოსილი
დადის სიბნელე –
ჩემი წუხილი.

1969

სინათლის მიღმა

სინათლის მიღმა, –
სიბნელეში ვერ ვიხედებით.
ხელს გვიშლის
შავი სამარის ლოდი.
გზადაგზა დარდის
ჟანგი გვედება,
რადგან სიცოცხლე გაჭიმული თოკია
ოდით,
რომლის თავ-ბოლო
სიკვდილ-სიცოცხლეს
ჩაუბღუჯავთ და...
ღმერთმა უწყის, გაწყვეტენ როდის.

1959

ქვათახევი

მეჩვენება:

განთიადი წუხს და ღელავს
და წარსული, დაძენძილი ფრთათა
რხევით,

მოფრინდა

და ქონგურზე ზის, როგორც ძერა
და მწუხრამდე ქვათახევის
ციხის

შემოგარენს ზვერავს.

1961

თავს დასტრიალებს მარადიულს
და შეუცნობელს,
მაგრამ ღელვაში
ვერ იპოვა სიმშვიდე სრული,
რადგანაც ქვეყნად
უკვდავების მაინც არ სჯერა.
და ტანჯვის მძიმე გრდემლზე გღია
პოეტის სული.
უამი – მჭედელი
მზის უროთი კვერავს...
და კვერავს...

1967

ვითარც ფრინველი

ვწევარ...

დათოვლილ ფანჯრის რაფაზე

ისევ დევს მთვარის

თეთრი ფიალა, –

ჩვენ ტკბილ წარსულში შექტამფინველი.

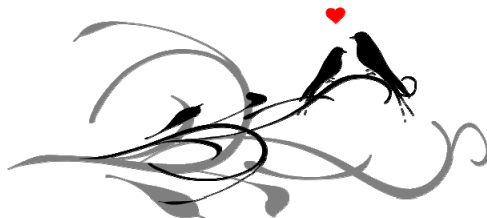
გათენების ჟამს

მოგონებამ შეიფრთხიალა

სსოვნის ხმელ ტოტზე

და მიყუჩდა, ვითარც ფრინველი.

1967

ღ ე ღ ა ს

მცირე გორაკზე –
იასამნის ღურჯი

ტოტივით,

შენი არყოფნა ჰყვავის და ჰყვავის...
ფიქრთა ტალღებში
ელავს ხსოვნის

პატარა ნავი,

რომელმაც მშვიდად მოგონების

ღამაზ კუნძულზე,

შენს სახილველად გადამიყვანა.

1967

ჩემი დღეები

ჩემი ოცნების ციხე-კოშკში
ვზივარ მეფურად,
სავსეა მზერა ზამბახებით,
ორქიდებით.
ხანდახან ბნელში გაიელვებს ღანდი
მაცილის
და... მზის ვეება თაიგულით –
ჩემი დღეები,
სულ ნელა-ნელა დასავლეთით
მიმაცილებენ...

1966

გაიღვიძებენ უცებ ქარები,
დაკუნთულ მკლავებს გაიმართავენ
ლურჯი ტალღები
და დაღლილ სხივებს აისხამენ
ვერცხლის მძივებად.
მზე ზღვის აკვანში წვება ბაღლივით
დასაძინებლად.

1965

ამაღლებული, როგორც მესია,
სიერცეს გავცქერი

გულგაღვლილი:

მიშვებულა ჩქერი სინათლის,

ბრუნავს და ბრუნავს

მთვარის ბორბლით

ღამის წისკვილი

და... ცაში ყრია ვარსკვლავების

წვრილი ღერდილი.

1966

ეს მერამდენე საუკუნეა –
სვეტიცხოველი
მტკვარში რომ ღვას,
როგორც ემბაზში.
და მცხეთის ბებერ გალაგანთან
უამს რომ არწყულებს, –
ეს მერამდენედ,
არსაკიძის უკვდავებაში
მისი მოჭრილი მკლავი
გვარწმუნებს.

1976

სანაპიროზე წევს ივლისი –
ტანაქერცლილი
და ცხელ ქვიშაზე ხარხარებს ხვატი.
ნაპირთან გდია პატარა ნავი,
ვით აფროდიტეს
ცისფერი ქოში.
მიწის კალთაში კვლავ უდევს თავი
ზღვას და...
ნაპირის სველ სახეს ღოშნის.

1965

ისევ თენდება

წვიმებს გადაჰყვა

შორეული თოვლის ზმანება,

დაპატარავდნენ თეთრი ქედები,

ღამე ჩაუდგათ

ჩამქრალ გუგებში...

ჩემი წუხილი

ზამთრის მიღმა,

ისევ თენდება,

და ვიმზირები შენს სიღრმეში,

შენს სიჩუმეში.

1968

თოვს და... კვამლივით ცისკენ მიიწევს,
მგლების ყმუილი და

გააფთრება,

რომ შეახეროს, ცხელი ტყვია ვეღარ
ეწევა.

ძაღლის ყეფაზე,

ნადირივით,

მთვარე დაფრთხება

და ღამის მიღმა გადიხვეწება...

1969

ციცქნა ტალღები, ვით ფერიები,
ჭყუმპალაობდნენ ღამაზ ნაპირთან,
იქვე გუბეში მთვარე ეგდო, ვით ცხენის
ნალი

(გარდასულ ჟამთა აჩნდა შრეები).
ვესროლე კენჭი და შეერთა წყალი
და გაფანტა შიში –

წრეებად.

1976

ვეჯინში

ეზოს კუთხეში თავშეყრილმა ცელქმა
ფოთლებმა,
ქართან იმრუშეს და
იღლაბუცეს,
მერე აფრინდნენ,
დააბნელეს დილა ვეჯინის,
თითქოსდა ყანა ზღვა გახდა უცებ
და ზღვის ტალღებად იქცა ჯეჯილი.

1986

მზე ყივის...

და მაინც ბინდია,

ბილიკზე ბიჭუნა მათრახით –

მისხეპავს დილის ნისლს –

უნდილს.

ქართული ხანჯალი ჰკიდია,

ახურავს სვანური ქუდი.

1966

მკვდრები ლაპარაკობენ და...

მნათობები დილამდე რაღაცას
ჩურჩულებენ...

სინათლედ მოდის –
მათი თქმული და უთქმელობა.
ჩვენ ვხდებით გუმანს, ცა მიტომ
ბრაზობს.

მკვდრები ლაპარაკობენ და...

მკვდრები დუმან,
მკვდართა დუმილია – სასაფლაო.

1961

მზის აღერსსა და სიმხურვალეს
ვარ მიწოლილი,
ფეხებზე დაღლის მაცვია წაღა.

ქარის აღმა ხნულს,
ზღვა დაბლა ფარცხავს.

ოქროს ვერძივით მოაბღავლა ნაპირთან
ტალღამ

და დამირღვია სიმშვიდის ფაცხა.

1969

წეალსა და სისხლს სწოვენ
ზღვას შავი ღრუბლები,
ეს დაუნდობელი ჯოგები –
ვამპირთა,
ასაოხრებლად ცას მოსდებია.
კვლავ ფაციფუცობენ ტალღები ნაპირთან,
აღბათ,
ქარიშხალს ელოდებიან...

1967

ჯარისკაცები

გამოსავალი ორიდან –
ერთია,
ან უნდა გადარჩე,
ან უნდა დაეცე,
ომის კანონი არის მკაცრი.
ყველა და ყოველი რაღაცას დაეძებს,
მხოლოდ დაკარგულ ფეხს –
არ ეძებს ჯარისკაცი.
?!...

1981

რომ ცხოვრებამ არ შეგვაშინოს

არსთა გამრიგე,
ჩვენს ისედაც მოკლე გზა-შარას,
 ზომავს არსენას დიდი არშინით,
სიცოცხლე მარტო ამისთვის ღირდა.
და... რომ ცხოვრებამ არ შეგვაშინოს,
ჩვენ,
 მუდამ გვერდით –
სიკვდილი გვიდგას.

1991

აბვისტო, ყანა, მზე

ტარო ქარქაშში ყამასავით აქვს
ჩაგებული

და ჩაუბამს სიმინდს

ფერხული...

ილიმის მარცვალ მოოქროვილი.

ყანის გულზე კი დამდგარ მანჩხავას,

მზე დასტრიალებს თავზე –

ქორივით

და სიშორეს და სიცხეს დაჩხავის...

1980

მიყვარს

თვალებში უეცრად ბრაზი რომ იქუხებს
და წყენის წვეთები
დანამავს წამწამებს,
მაშინ სინანული მაგზნებს და მაქეზებს.
და... ეღვასავით გამკრთალი
ღიმილი
მიყვარს შენს ბაგეზე...

1962

ეს ყველაფერი

დღისა და ღამის ფრთებით ვიფრინე,
დავლახე მთები...

და გავშალე ზღვებზე –
აფრები...

მზემ სივრცეები გადამისარკა!

(ვიცი მცირეა),

მაგრამ მაინც ეს ყველაფერი,

ო, ყველაფერი, მე შევქმენი არაფრისაგან.

1992

ზღვის გულდამწვარი ჭირისუფლები –
ალბატროსები

და თოლიები

სივრცეს კაწრავენ წივილ-კივილით.

მკერდზე მჯიღს იცემს ზღვა

აქონრილი.

ქარს ტალღა მოაქვს ხელის გულზე
დასვენებული,

ვით შაჰის ფაიქს,

პაატას თავი –

მოჭრილი.

1961

ოქროს ცრემლებით –
ვარსკვლავებით –
ცა დამიტირებს
და ჩუმად მეტყვის თან “სულთათანას”...
რადგანაც სული, მას მე მივანდე, –
რადგან სიცოცხლის გაგრძელება
არის სიკვდილი,
და დღის სინათლის –
დამის წყევლიადი...

1988

ცაო ქართულო

ცაო ქართულო!

ქართველს ძალა შეგვწევს ქადილის:

ბუღა თურქის და შაჰ –

თამაზის – მსახვრალი

მოდგმა,

მორჩა! აწ სამტროდ, ვერ გადმოვა

შენს შვიდ

კარიბჭეს,

რადგან სიცოცხლე და სილამაზე

და უკვდავება შენ მოგვანიჭე.

1990

ნაოხვამუ¹

სიხუმეს ფეხი სადმე არ წაკრან,
როს მიმოდინ სულები მათი.
მწუხრს ენატრება ლოცვების
ხემსი.

ზარს აქ

არასდროს არისხებს მნათე,
მაგრამ ზარის ხმა ყოველთვის მესმის...

1959

¹ ნაოხვამუ – ნაეკლესიარი (მეგრ.)

მზე პირს იბანს

მოვა აპრილი...

ცა – გაზაფხულის,

მხრებზე გადიურის ცისარტყელას –
ფერად ნაწნავენს.

ავლენ დღეები ხეებზე და ფოთლებს
ამწვანებენ...

სიცილის ჩქერით

მზე პირს იბანს და...

წვიმას უსველდება წამწამები.

1966

ფოთოლთა ქორო

მოხუცი მამა,
მინდორს, ვით რვეულს,
კავით – გრძელ კალმით –
 უღმერთოდ ჯღაბნის...
ჭიაღუებად ასხია ნახნავს
აურაცხელი ყვავი და ქორი.
 იქვე კი ტყუა...
დირიჟორი ნიავი გახლავთ,
სიმწვანეს გალობს ფოთოლთა ქორო...

1961

ეკლესიაში

მოწყალედ მზირალს,
თავნაქნეულს ძეზე

ადამის,

ჯვარცმულ მაცხოვარს სანთელს

ვუკბევდი...

იდგა სინუმე და გაოცება.

...თეთრ ტაძარს ჰგავდა

შენი გულ-მკერდი

და სავსე იყო მზერით “მლოცველთა”.

1975

ციდან გადმომდგარი,
თეთრწვერგაბარდნილი,
ა, ის ღრუბელი, როგორ ჰგავს მოსეს,
მე კი, უდაბნოში მავალ იმ ებრაელს,
რომელიც მიელტვის

ა, იმ კიდეს...

ღმერთსაც და კაცსაც აღარ შეეებრაღე,
რწმენის –
აქლემის ტვირთი ავიკიდე.

1990

წვეთავს მირონი

დილას მზე მოჰყავს ატატებული,
ვით ყრმა იესო

ქალწულ მარიამს.

და ვით ნათელი მომავალ დღეთა,
ქართული ციდან მირონი წვეთავს,
წვეთავს იმედიც და მიხარია...

1976

მარადი ძილით დაქანცულები

ზაფხულში,
მწვანე ბაღახის ღვრით,
მუდამ რაღაცას მიგვანიშნებენ,
მარადი ძილით დაქანცულები,
ადრე წასული ჭაბუკები
და ქალწულები,
რომელთაც უდევთ თავსასთუმლად –
ქვის ბალიშები.

1979

ღრო და სივრცე

დანამდვილებით მე ვიცი ერთი
და მჯერა მტკიცედ,
რომ ქვეყნად ჩემი მფარველი ღმერთი
ღროა და სივრცე...

სხვა არაფერი.

1992

ჩამავალი მზის ოქროს მძივებით,
დელოფალივით ისევ ირთვება –
ზღვისფერ ღრუბლებში –

ცა გაფოთლილი.

და მოვარდნილი ფიქრთა ზვირთები
მიმატივტივებს სადღაც...

ბოთლივით...

1967

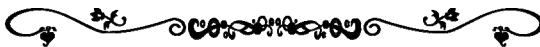
მოლოდინი არის მარჯლის

აპა,

მესამე ათასწლეულის
მისადგომებთან მესმის გრიალი,
ლაგამებს ხრავენ პოეტების თეთრი
რაშები
და მოლოდინი არის მარჯლის.

მე კი ზღვის კარად –
“ეიბორჩხალას ვეთამაშები”,
უპოვარი და ხელმოცარული.

1992

ნატვრა

საღამოსა და დილას,
მაგ ამობურცულ მკერდის –
თეთრ და პაწია დილაკს –
შემახებინა თითი –
ძახილის ნიშნის დარი.
დამარეკინა შენი ვნების პირველი ზარი...

1956

**და ნუ შეგაკრთობს მოხუცს
სიბერე**

შუაკერასთან, როგორც მოზვერი,
ცეცხლი კვლავ წევს და
 შეშას იცოხნის...
და დააყარე ხიჭვი, ხვიბერი...
ზამთარია და ცივა, ბერდელავ!
და ნუ შეგაკრთობს მოხუცს სიბერე,
 კაცი კი არა,
 ღმერთიც ბერდება!

1966

ღრუბლები, როგორც მალემსობოლები,
მიიჩქარიან სადღაც დასავლით
და მიჰყავთ მძევლად მთვარე –

მხევალი.

გრიგალმა ტალღა კლდეს მიახეთქა
და დაუმსხვრია მას ხერხემალი.

1986

ჩამოეშვა შავი ფარდა

მგრობა,

ქვეყნად რასაც თესდა,

მერე, ბოლოს მასვე მკიდა.

შუაქართველთა, –

(ტომით მკვიდრთა).

ჩამოეშვა შავი ფარდა.

ძმა ძმას ცეცხლად წაეკიდა

და თბილისი “გარდაქარდა...”

1991

მიტომ უნდა აიტანოთ

უფლის ნებით შემწევს ძალა,
სიბრძნის ქვაზე –

აზრის ღესვის...

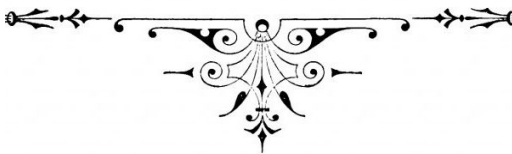
და თუნდ იყოს კლდე პიტალო,
რწმენის ხნულში –

სიტყვის თესვის...

მიტომ უნდა აიტანოთ

ქედმაღლობა ჩემი ღექსის.

1992

გარინდებული ყურს უგდებს მიწა,
წყალში ჩავარდნილ –

მნათობთა შიშინს...

ნაპირთან იხდის თეთრ სამოსელს

ალუჩის ბუში.

ქარს თმებს უბურძგლავს –

სიავის შიში,

ზღვას სიბრაზისგან პირს ადგას ღუუი.

1965

გაშლილი წიგნი

ვის დაუვარდა, არავინ იცის,
ათასი ვინმე მოგროვდა ირგვლივ
და უმზერს რუსი,

ფრანგი,

ფინელი.

თავდაღმა გდია ქუჩაში წიგნი,
ვით ფრთაგაშლილი მკვდარი ფრინველი.
მოსკოვი

1981

უიშელობა

მოსვალ?! –

არ იძვრის სიო იშედის,
არ ირხევიან მწუხრის ფოთლები
(თუმც ქარიშხალი ზვირთებს მოდენის...)
ჩიტვიით ვზივარ ტოტზე მოთმენის,
მალე გაწყდება ძაფი
ლოდინის...

1959

აქილესი

ათასწლეულთა მიღმიდან,

კვლავ რომ მოგვეხმის,

უკვდავების არის ძახილი:

– აქილესი!...

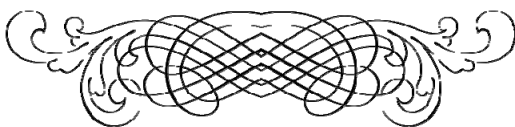
ფართო-ქუსლამდე, –

მცირე სოფელში ვისაც დარჩა გმირის

სახელი,

ვიდრე იმ დიდში გაქუსლავდა...

1971

ზიქრები

დავტოვებ მიწას და პოეზიას
და ავმაღლდები, როგორც მესია...
გავყვები მნათთა უცხო დინებას...
მერე ღრუბლები როცა დამფლავენ,
ამ ქვეყნად,
შენ ერთს გეცოდინება,
რომ მთვარე არის ჩემი საფლავი
და... შურით გასკდნენ დედამიწაზე...

1992

ხმა მეციხოვნის

საუკუნიდან –

საუკუნემდე

ძახილი სადღაც გადაიხიდა,

მაგრამ სხივივით მაინც გიპოვნის.

ათასწლეულთა –

ისმის იქიდან,

ის ყივილია დიდი მგოსნის და...

მეციხოვნის.

1961

ჩემი მესხეთ-ჯავახეთი

მაღალ კლდეზე ციხე თმოგვის –
(მესხეთ-ჯავახეთის ძალა).

დავითით დგას ლომდარი.
და მზეც ოქროს იშლის დაღაღს,
თამარივით

ვარძიდან გადმომდგარი.

1967

წარსულის გახსენება

ქუჩის ბოლოში ვდგავარ, ვუცქერი
და მიფუჭდება მგოსანს გუნება:
(თუმცა გახსენება წარსულის არ მსურს)
ქარი აღვას კვლავ ებღღარძუნება,
ისე,
ვით ქოსა საჭურისი,
ტყვე ქართველ ასულს.

1987

სიცხე მკათათვის

მიწას კორცნიდა სიცხე მკათათვის
და მზედ

ეკიდა სარს პომიდორი.

ბაღჩა-ბაღებში ხახამშრალი იდგა

წყურვილი.

და იქვე ახლოს ჩანდა მინდორი –

ფშაველას დამსკდარ ხელისგულივით.

1964

ეს მთები მიწის კუჩუბია

ქარებს მწყემსივით იაღაღებზე
ღრუბლების ფარა უძოვებიათ...
ეს მთები –

მიწის ძუძუებია,
რომელთაც მზე და მდინარეები
წოვენ და წოვენ...

როგორც ბაღლები.

1981

ფეხისწვერზე დგება ალი

ებჯინება სანთელს მხრებზე,

ფეხისწვერზე დგება ალი,

უფალი რომ დაინახოს.

და თუ ძმა ხარ, მითხარ ერთი.

რაღა ვუთხრა იმ კაცუნებს,

ლოცვით დაღლილთ მამა ღმერთი

ელვის შოლტს რომ უტკაცუნებს...

1968

ჩემი სიტყვა

თავზე ნამუსის ქუდი ახურავს,
მამა-პაპათა აცვია ხამლი,
და ჩემი სიტყვა ამაყია
და თავმომწონე,
როგორც ცისკრისას ყივილი მამლის,
ციხის გოდოლზე დანთებული,
როგორც კოცონი.

1992

აღარ ჩერდება...

შეუსვენებლივ

მიჰქრის... მიმაფრენს უამი უბელო

და ხუთჯერ ათი წელიწადი

მეც შემისრულდა

და, ვით წვიმის წვეთს შავი ღრუბელი,

ვიცი, სიკვდილი ჩუმად დამლევს და...

შემისრუტავს...

1991

უელურჯესი ქართული მთების
შემოვლებული ჰქონდა არშია

ცას...

და მზის კეპი თავზე ეხურა

და... შლიდა მთვარის თეთრ ნაფეხურებს...

1967

შენ რომ არ იყო

მ. ე. გ.-ს

მინდა ისეთი ხოტბა შეგასხა,

ბესიკ გაბაშვილს

რომ აქვს ანაზე...

რა მამყოფებდა ქვეყნად მე მშვიდად,

აღბათ სიკვდილზე ფიქრი შემშლიდა,

შენ რომ არ იყო ამქვეყანაზე.

2009

პარნავალი

ამ წუთისოფლის ღამაზ ზეიმზე
მოველ...

მელოდა რადგან მრავალი.
ჩემი დღეები მტვრიან გზაზე კვლავ
მიირწევა.

მორჩა...

გათავდა
წუთისოფლის ეს კარნავალი,
აწი იმ ქვეყნად ველი მიწვევას.

1991

ხსოვნის სიმბოლო

დღის თეთრ კალთიდან გადმოფერთხილი
ლაძე –

დამწვარი არის მზის ბოლი,
ცას რომ ედება ვერცხლის –
ფენებად.

წინაპრის ხსოვნის არის სიმბოლო,
მიწის ხსოვნიდან –
ყვავილების ამოთენება.

1962

გრიგალი თვალს რომ მიეფარება,
ზღვა დამშვიდდება,
დაანებებს თავს უხმოდ ბორგვას
და სანაპიროს ხვაშიადს ეტყვის.
სხივებს ძაფივით გადაართავს
მწუხრი მზის გორგალს,
მერე სიხუმე ჩამოივლის –
ვარსკვლავთა ეტლით.

1962

ზესკნელიდან ჩამორეკილთ

მივაღთ...

მაგრამ იქით წასვლის,
გვზარავს წამი შიშისმგვრელი.

დღე კი ღამეს უხმოდ ეკვრის.
და ქვესკნელი უხმოდ გველის –
ზესკნელიდან ჩამორეკილთ.

1964

წალენჯიხა – 93

კოჭებამდე ბაძებთანს
და ყორნისფერ თავშალიანს
გხედავ: სხვის მკვდარს რომ დასტირი,
ვით შენიანს.

დედა! –

შენი თვალების ზღვა დამშრალია,
დასადგურელი ცრემლი აღარ შერჩენია.

1993

აქ,
ყოფნაში მოსვლის დღიდან,
არყოფნა კი გვდევს ფარული...
და ერთმანეთს კვლავ ვეცლებით –
სიძულვილით...
სიყვარულით,
უმეცრებით და მეცრებით.

2000

ორპირი ქარი

უპირფასესი, ვით საგანძური,
ჩემი დღეები,

რაც რომ მებადნენ,
აქ ყოფნის გრდემლზე ბევრჯერ მოვპირე.
და მაინც უღვთოდ მატანს

ძვლებამდე
სიკვდილ-სიცოცხლის ქარი –
ორპირი.

2002

საწყალი მთვარე

უყვარდა...

ქედს არ იხრიდა,
კლავდა მზის უნი.
ახლა ვარსკვლავთა გისოსებიან
ღამის ციხიდან,
საწყალი მთვარე გვიმზერს,
როგორც სიკვდილმისჯილი.

2001

ტალახიანი და გაცვეთილი –

ჩემს სოფელს შუკის

აცვია ხამლი

და გზას გასცქერის ბოკროდ მიმავალს.

გამთენიისას ყივილი მამლის

ჩამოხსნის მთვარეს

და საღღაც ცის ტევრში მიმაღავს.

1997

ოს

პოეზიის ქვერშია მომწყვდეული,
ღულს და ღულს,

ჯერ მაჭარია.

თანდათან ღვინდება.

თუ ეშმამ ხელი არ დარია,

მთაწმინდის გზით წადღინდება.

1959

სიკვდილი კი მაღალ მგოსანს,
განა ისე შეუქია,
რომ მისი ხმა უკეთ ესმის.
არაფერი შეუქმნია
ღმერთს სიკვდილზე უკეთესი.

1969

მინაწერი “ვისრამიანზე”

წარსულიდან ქარს რომ მოაქვს –
სიყვარულის ნისლიანი

ხმაა,

ნეტავ ვისი?!

აღბათ რამინისი არი,

და მეორე – ვისის.

1962

მზის შვილი ხარ...

მინაეღული,
გისმობს მშობლიური კერა,
რადგან გაჩნდი და მოხვედი,
ან შედგები ცისქვეშ ბერად,
ან ფესვისკენ ძველ კოლხეთის,
კვლავ ბევრს მიუბრუნებ
მზერას.

2001

ელვამ გაგვიღიმა უცრად
და მერე დასავლით მოკურცხლა,
შეერთო ბალებს და

ბაღნარებს.

და ჩემს ღრმად მოხუც კოლხურ ცას –
ვარსკვლავთა ცრემლი

მოდვარღვარებს.

2000

გურჯისტანი

წამების ძელს ჯვარგაკრული,
ათასწლებით დაღურსმული
ვითარც ჩვენი მაცხოვარის –
ქრისტეს ღურჯი ტანი.
ისე მოჩანს საქართველო –
ჩემი გურჯისტანი¹.

1959

¹ სპარსელები საქართველოს გურჯისტანს – მგლების ქვეყანას უწოდებდნენ.

პირამიდები

კოლხთა ნაგებ ქვის კედლებს –
სრბოლა ათასწლეულთა,
 განა აღარ დაღლიდა!
მიტომაა დაისის
უამს, დიდ პირამიდების
ცას მიბჯენილ თალიდან,
 კვნესის ხმა რომ გაისმის.

1971

მზის ჩასვლას არ დაელოდა მწუხრი,
მოიხურა სიმეუდროვის კარი,
თუმც სინათლის აღარ შინებია.
ეს ურიცხვი ვარსკვლავები –
მთვარის
შვილები და შვილიშვილებია.

1962

სიმყუდროვეში გადიქურუხა
მესმა და უცებ
დაბინდა,
სველი თითები – გამოჩნდა ელვის.
თითქოს-და ღრუბლის
ფერად საბნიდან –
ნამტირალევემა ანგელოზმა
გამოყო ხელი.

1964

ვნების კვირა

გარინდება ანგელოზთა...

შიში მოგალობე დასთა...

სინას მთაზე ჩაუმქრალი

რწმენის ფაცხა.

და ამბორი იუდას, და

ვნების კვირა,

პარასკევი,

უფლის ჯვარცმა.

1966

ჭექა-ქუხილით ნაშობებს
და ელვით დაღაღდაწუნულებს,
 შორი გზით ციდან მოსულებს –
თეთრი ღრუბლების ქალწულებს,
მოვა და პოსეიდონი,
 ერთიან დააორსულებს.

1986

კაცის ცხოვრება –
ყოფნა-არყოფნის
ორი გაკვეთილი.
სამოთხის კარი მოკვდავთათვის
მუდამ დაკეტილი.
დრო კი დღე-ღამედ,
ორად გაკვნეტილი.

1989

მზე აღმოხდა დილას ოხვრად,
 ჩნდა ღრუბელი ეიფელად,
როცა წვიმით სველმა სქვია¹,
 ხმა უეცრად დაიბოხა
და კაცობაც შეიფერა.

1961

1 სქვია – ღელის სახელია სამეგრელოში

ჰელიოსის ეტლს მოელის
აქციუს და აქხილინე.
უფალი კი მის წყალობას
 ისევ ისე გაიმეტებს
და ვით ადრე, მახილვინებს –
 ზღაპრულ კოლხეთს აიეტის.

1964

პონტოს პირას სიღარიბე,
ვითარცა თხა, აქაც ება,
მაინც იმედს თესდა ღაზი:
და ელოდა დაქალებას –
ცისკენ მაცქერალი ვაზის
და ვენახის დაკაცებას.

1998

მუჰაჯირობა

მომხდურთან აღარ იმცირებენ
თავს და...

ნაწნავებზე იკიდებენ
და ზღვაში ვარდებიან ის ცირები,
რომლებიც გადაურჩნენ სიკვდილს.
წარსულის ჭუჭრუტანაში

ვიცქირები:

– ჩემს კოლხეთს ფერი ადევს
მიტკლის.

1964

უკვე მესამედ ყივის მამალი,
სადღაც მწუხარე ვარსკვლავების
ისმის არია.

ღრუბლებმა რწმენის ცა –
გაღამაღეს.

ქრისტე – მთვარეა,
რომელიც მიჰყავთ იუდეველთ
ჯვარზე საცმელად.

1996

ლაქაშებიან სამოსს იხდიან
და წყლიდან ჩუმად ამოდიან,
როგორც ალები
და აღარც რიდი, არც მოკრძალება:
მამრებს ახრჩობენ ჩუმი ალერსით,
თვალები უგავთ მახვილს ალესილს
და ისმის კვნესა პონტოს პირას
ამორძალების.

1961

მთვარის ნიში

სულს სურს გაფრენა ცისკენ,
თავისას აღარ იშლის,
არ აკრთობს ღრუბლის სისქე,
არც ხმა ვარსკვლავთა ქვიშის.
რადგანაც ელის შიშით –
მთვარის ქათქათა ნიში.

1967

დედამიწა ვეღარ ირჩენს –
ვარსკვლავების ტოლ იარებს,
სიცოცხლისთვის უწევთ ომი:
ზღვებს –
ქვესკნელში მწოლიარეთ,
ხეებს –
დაღლილთ ფეხზე დგომით.

1978

შენში ბინადრობს წარსული

შენ მზის შვილი ხარ და მზერა,
ცისკენ მიტომ გაგირბის
და ჰელიოსზე ილოცე...
შენში ბინადრობს წარსული –
ფაზისისა და ნილოსის.
და შენ, შენს ტროას აშენებ,
ვითარც პელაზგი ილოსი.¹
შენში ბობოქრობს ზვირთები –
პონტოს და მარმარილოსი.

1967

1 – ილოსი – მერმეროსის ვაჟი, კოლხ მედეას შვილიშვილი, ილიონის (ტროას) დამაარსებელი

ვით სოფლის ბიჭი სალტეს რკინისას,
დღე –
დასაველეთით მზეს მიაგორებს,
ცას კი ღიმილი პირზე აშრება:
რადგან კოლხეთის უსაშველო
წარსულს აგონებს,
ზღვის ლურჯ ნაპირზე –
ზვირთთა ურდოს ამოლაშქრება.

1990

წლები...

სიკვდილის კლანჭებს გამოქცეული,
ვით ვეფხვი შამბნარს,

წლებს მიაბრევი.

და შენც ისე, ვით მიქელანჯელომ,
რადგან პარნასზე ფიქრი

გაბეღე,

ღმერთმა სიცოცხლე მოგცა სასჯელად.

1963

ღარჩელუი

ცის სუდართი შემოსილი,
აღერსში ხვევს მწუხრი
ღარჩელს.

მთები ტანზე ნათელს ივლებს.
იღიმის და ღამე აჩენს –
ვარსკვლავების ოქროს კბილებს.

1966

ჯვარზე გაკრული ანძების
და პოლიმფსესტზე აფრების,
ზვირთთა მხედრული ანბანით –
წივილ-კივილის ძაფებით
ზღვას –
თოლიეპი ღამბავენ.

1958

გაბარჯული ცეცხლის რქებით
ისე,

როგორც ხარი ღაბა,
ქუხილი კვლავ ქუხილს მისდევს.
ცა –

დაწინწკლულ ღამის საბანს,
ელვის ძაფით აგვირისტებს.

1982

სოფლად

პაწაწინა ის ბილიკი,
ბავშვობისას აქ რომ ება,
აღბათ აღმართსაც აივლიდა.
მალე მთვარე გადმოდგება –
ხსოვნის ცის ღურჯ
აივნიდან.

1977

ელვით პირგახოკილები –
ჩამოდიოდნენ დრუბლები,
ზღვა თავს საღ კლდეებს
ახლიდა.

წინაპრის ხმები ისმოდა –
ვარსკვლავთა სრა-სასახლიდან.

1979

ცას და მიწას შუა –
მზეთა სხივები,
გაბმული არის ოქროს სიმებად
და ზედ არყოფნის უკრავს არიებს.
მოკვდავთა ყოფნა მოჰგავს წამიერ,
ხისქვეშ დგომას და გადაწვიმებას.

1997

ვითარცა ღვევის კოშკიდან

ზღვისკარად უცებ შებინდდა,
ცამ შთანთქა მზის ათინათი.
ვარსკვლავთა მღვიმეებიდან,
ვითარცა ღვევის კოშკიდან –
შუქი გამოკრთა –

სინათლის.

1960

თათუ-ნეფერტიტი

ისტორიის უღრანში

ისევ დავხეებო,

არ ვეშვები მე კიდევ,

თუმც არ ძალმიძს მე მეტი:

ვეებ არა ეგვიპტელს,

კოლხს,

ჩემს თათუ-ნეფერტიტს.¹

1966

1 – თათუ-ნეფერტიტი – ეგვიპტის ფარაონი

გამოუწერეს წიწამური

დასაბამიდან ეს საწუთრო –
სიკედილ-სიცოცხლის ჭიდილია,
მზის ჩასვლაც არის მეწამული.
“მამულო, საყვარელო”-სთვის,
დიდ ილიას,
გამოუწერეს წიწამური.

1977

ანმარე

უფლის ხილვად ისწრაფვის –
ბაბილონის გოდოლი –
(რწმენის ცივი სამარე).

და შიში აქანავებს –
არც სპარს და არც აქანელს,
კოლხ ხელმწიფე ანმარეს.

1997

ვარსკვლავთა ოქროს ღარბაზებს

აქ, –

ოხრად ნაშოვნ-ნაარმალს,

იქ, –

რომ ვერაგზით წაიღებს,

მაგანს აი, რა აბრაზებს.

შენ კი, მშობელი ცა გიღებს –

ვარსკვლავთა ციხე-ღარბაზებს.

2004

საუკუნეს მიღწეული,
კვლავ მიყვება მე ოტია
ჩემი დიდი პაპის-პაპა,
რომ წარღვნამდე შავ ზღვას ერქვა
მეოტია,
წარღვნის შემდეგ ხმობდნენ ცალპად.¹

1966

1 – ცალპა (ცალფა – მეგრ) – ერთგასასვლელიანი ზღვა

ნისლის მკრთალ საფეხურებით,
ცისკენ იძროდნენ კედრები,
სადაც მთოვარე ჰყვავოდა.
ისმოდა მოთქმა-ვედრება,
ვარსკვლავთა –
სასაფლაოდან.

1969

კოლხები

ჰელიოსის ნაშიერი კოლხები,
არვის უწყის, სად გაჩნდნენ და
ან როდის.

ცად ვინ უხმობს ამ ზღვებსა და
ან ამ მთებს.

მზე რომ მზე არის, –
ო, ისიც, ძველ კოლხეთიდან ამოდის,
მთვარეც იმ ზღაპრული
კოლხეთიდან ანათებს.

1959

2005

გახენილს ზღვისკარად,
უფალმა მგოსნობა არგუნა,
მისი ხმა მოჰგავდა მეხისას.
და ახლა მის კართან დგას კოლხი
აგუნა²
და ელოდება ახალ წლის ფეხისხმას.

2005

-
- 1 – პრეისტორიულ კოლხეთს – “აი” ერქვა
2 – აგუნა – ღვინის დმერთი (დიონისეს ორეული)

სარჩევი

წინასიტყვაობის მაგიერ.....5

*** არ ჩანხარ...25

ღამე იცინის26

*** უნდო ჟამისთვის რომ ყოფილიყო27

ამინდის უეცარი შეცვლა ზღვაზე.....28

ჩემს წიგნში ნახავთ29

15 მაისი, 1992 წელი30

ლოდი არაგვზე31

ანდერძისმაგვარი32

ო, უხილავო33

ზვირთების ჯოგი34

ისევ ირწევა35

ღვთიური ჰიმნი36

*** წინ გვეღობება ღამის ზევანი.....37

*** გაღუმპულია ხე.....38

*** ბობოქრობს სიძულვილის ზღვა.....39

ორი ტალღა40

*** დუღს და დუღს კუპრი დედამიწის
ვეება ქვაბში41

უფალო, შეგვიწყალე42

*** შავი ღრუბელი შავი ხელეებით.....43

ტარო იღიმის44

როგორც ოლოლი	45
*** არც თავი უჩანს და აღარც ბოლო.....	46
*** ვარდივით ჰყვავი და იფურჩქნები	47
სხვა არაფერი მინდა.....	48
*** წვიმა იგალობეს ზღვისკარად დრუბლებმა	49
*** რომ გაჰყოლოდნენ მარადისობის “ექსპრესს”.....	50
*** როდესაც ტალღა აფრინდება, როგორც არწივი	51
*** რომ არ ჩაუქრეს ცეცხლი ციური	52
მას გული არა აქვს	53
პირველი მსხვერპლი	54
მთვარის პეგასი	55
*** ჟამს შარბათივით	56
ჩემი სული	57
ბედაურის თავის ქალა	58
*** კანკალებს ღამე	59
ოდა მეგრული	60
ცისკარი მოვა	61
მე დავიბადე	62
შეგონება	63
ბარათაშვილის აღმართი	64

*** ხელდაკრეფილი დგანან ხეები	65
სელეკიდეები	66
*** უხმო სერო	67
გათენდა სივრცე	68
თამარ	69
კორიდა	70
შემოდგომა სვანეთში	71
დიდი პაემანი	72
ბახტრიონი	73
მთანი მაღალნი	74
*** ...და მზეს ჩამავალს	75
*** პაპა მეტყოდა ვარსკვლავთმრიცხველი	76
*** ჩემში უფალი ზის და მკარნახობს.....	77
*** დაუკითხავად, როგორც მოყვასი.....	78
ცისარტყელას აგვაროხი	79
საქართველოს ისტორია	80
იმედი	81
*** გაგყურებ დიდგორს	82
*** ჩვენ ერთმანეთზე ვფიქრობთ	83
კვირიკე	84
ობელისკი	85
*** იმ ოქრო ხანის	86
მეტეხთან	87

ცა და ზღვა	88
*** დგას ზღვისკარად და თქმულებებს აშრიალებს	89
დღე და ღამე.....	90
*** ნაკადულები სიცილ-კისკისში	91
ფიქრი და აზრი	92
*** ყოველ გაზაფხულზე ჰყვავიან ბაღები..	93
ო, როგორ სცივა	94
*** მეჩეჩი არა	95
ყველაფერი დარჩა უცვლელი	96
*** თეთრით მოხილი, როგორც გრანელი ..	97
*** მიმწუხრის პირზე ჩამოქროლილი	98
ფიქრით დაღლილები	99
არ ვიცი, რატომ	100
მისდება კოლხური ჰავა	101
ოჯალეში	102
*** სავსე ათასი ფერით და ჰანგით	103
მანე და მონე	104
*** სდუმს ქარიშხალი	105
*** ცის დარბაზებში სძინავთ ვარსკვლავებს	106
ქეთევან დედოფალი	107
*** პიტალო კლდეზე	108

ნოსტალგია	109
ყორანი.....	110
ღრუბელი	111
სამიზნე	112
*** აღმოსავლეთით ფრთებს შლის	
ცისკარი	113
*** ადრე თუ გვიან	114
გაზაფხულის წვიმა	115
*** დამფრთხალ ქორივით	116
*** ცეცხლის ალყაში გამომწვევდეულებს... ..	117
ასკილის კუნძი	118
მორჩილება	119
მიწა	120
*** ჩემი სიცოცხლის ლაფაროში	121
*** დღე	122
*** დიოსკურია!	123
*** შენს დროშისფერს	124
*** მიწის ბელტების დგას დრიანცელი... ..	125
შეხედეთ ზეცას	126
უსახელო პოეტი	127
*** ყოვლისმხილველი	128
*** დაე, სადმე ავიმადლო მიწა.....	129
ვითარცა ციცინათელამ	130

ზღვა და ქარები	131
მწუხრი რომანსი	132
სინათლის მიღმა	133
ქვათახევი	134
*** თავს დასტრიალებს მარადიულს.....	135
ვითარც ფრინველი	136
დედას	137
ჩემი დღეები	138
*** გაიღვიძებენ უცებ ქარები.....	139
*** ამაღლებული, როგორც მესია.....	140
*** ეს მერამდენე საუკუნეა	141
*** სანაპიროზე წვეს ივლისი	142
ისევ თენდება	143
*** თოვს და... კვამლივით ცისკენ მიიწვეს...144	
*** ციციქნა ტალღები, ვით ფერიები.....	145
ვეჯინში	146
*** მზე ყივის... ..	147
მკედრები ლაპარაკობენ და	148
*** მზის აღერსსა და სიმხურვალეს	149
*** წყალსა და სისხლს სწოვენ	150
ჯარისკაცები	151
რომ ცხოვრებამ არ შეგვაშინოს	152
ავვისტო, ყანა, მზე	153

მიყვარს	154
ეს ყველაფერი	155
*** ზღვის გულდამწვარი ჭირის-უფლები ...	156
*** ოქროს ცრემლებით	157
ცაო ქართულო	158
ნაოხვამე	159
მზე პირს იბანს	160
ფოთოლთა ქორო	161
ეკლესიაში	162
*** ციდან გადმომდგარი	163
წვეთავს მირონი	164
მარადი ძილით დაქანცულები	165
დრო და სივრცე	166
*** ჩამავალი მზის ოქროს მძივებით.....	167
მოდოინი არის მარულის.....	168
ნატვრა	169
და ნუ შეგაკრთობს მოხუცს სიბერე.....	170
*** ღრუბლები, როგორც მალე- მსრბოლები	171
ჩამოეშვა შავი ფარდა	172
მიტომ უნდა აიტანოთ	173
*** გარინდებული ყურს უბღებს მიწა.....	174
გაშლილი წიგნი	175

უიმედობა	176
აქილევსი	177
ფიქრები	178
ხმა მეციხოვნის	179
ჩემი მესხეთ-ჯავახეთი	180
წარსულის გახსენება	181
სიცხე მკათათვის	182
ეს მთები მიწის ძუძუებია	183
ფეხისწვერზე დგება ალი	184
ჩემი სიტყვა	185
*** აღარ ჩერდება...	186
*** უულურჯესი ქართული მთების.....	187
შენ რომ არ იყო	188
კარნავალი	189
ხსოვნის სიმბოლო	190
*** გრიგალი თვალს რომ მიეფარება.....	191
ზესკნელიდან ჩამორეკილთ	192
წალენჯიხა – 93	193
*** აქ.....	194
ორპირი ქარი	195
*** ბებერი უამი შენს სიჭარმაგეს.....	196
საწყალი მთვარე	197
*** ტალახიანი და გაცვეთილი	198

*** პოეზიის ქვევრშია მომწყვდეული199

*** სიკვდილი კი მაღალ მგოსანს.....200

მინაწერი “ვისრამიანზე”201

*** მზის შვილი ხარ...202

*** ელვამ გაგვიღიმა უეცრად203

გურჯისტანი204

პირამიდები205

*** მზის ჩასვლას არ დაელოდა მწუხრი..206

*** სიმყუდროვეში გადიქურუხა207

ვნების კვირა208

*** ჭექა-ქუხილით ნაშობებს209

*** კაცის ცხოვრება210

*** მზე აღმოხდა დილას ოხვრად.....211

*** ჰელიოსის ეტლს მოელის212

*** პონტოს პირას სიღარიბე213

მუჰაჯირობა214

*** უკვე მესამედ ყივის მამალი215

*** ლაქაშებიან სამოსს იხდიან216

მთვარის ნიში217

*** დელვის ფოკუსში ამწყვდევედა218

*** დედამიწა ველარ ირჩენს219

შენში ბინადრობს წარსული220

*** ვით სოფლის ბიჭი სალტეს რკინისას 221

წლები... ..	222
იოანე ნათლისმცემელი	223
დარჩელში	224
*** ჯვარზე გაკრული ანძების	225
*** გაბარჯღული ცეცხლის რქებით.....	226
*** კაფე-ბარი... ..	227
სოფლად	228
*** ელვით პირგახოკილები	229
კოლხ-ტაოხ-დიაოხები	230
*** ცას და მიწას შუა	231
ვითარცა დევის კომპიდან	232
თათუ-ნეფერტიტი	233
გამოუწერეს წიწამური	234
ანმარე	235
ვარსკვლავთა ოქროს დარბაზებს	236
*** საუკუნეს მიღწეული	237
*** ნისლის მკრთალ საფეხურებით	238
კოლხები	239
2005	240

ვაჟა ეგრისელი

კოლხური ფსალმუნები

100 ტომად
ტომი 61

VAZHA EGRISELI
“KOLKHURI PHSALMUNEBI”
ONE HUNDRED VOLUME
VOLUM 61

გამომცემლობის

რედაქტორი

– ციური ყალიჩავა

მხატვარი

– სპარტაკ ცინცაძე

მხატვრული რედაქტორი

– ირაკლი შუმვირიძე

ტექნიკური რედაქტორი

– ნანა ღუმბაძე

კორექტორი

– ლილე დოღბაია

კომპიუტერული

უზრუნველყოფა

– ნანა და დათო ყანდაშვილები

გამომცემელი – ვაჟა დოღბაია (შმცროსი)

ფასი 20 ლარი

თბილისი
2020

გამომცემლობა „უნივერსალი“

თბილისი, 0186, ა. ჯორჯიანი ქ. №4. ☎: 5(99) 33 52 02, 5(99) 17 22 30
E-mail: universal505@gmail.com; gamomcemlobauniversal@gmail.com